

ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΑΙΣΧΙΝΗΣ (389 - 314 π.Χ.)

Ο Αισχίνης ήταν μεγάλος Αθηναίος ρήτορας, ο ισχυρότερος υπέρμαχος της λεγόμενης `Μακεδονικής μερίδας` των Αθηνών και συνάμα φοβερός πολιτικός αντίπαλος του Δημοσθένη. Δεν σπούδασε φιλοσοφία, διότι ήταν φτωχικής καταγωγής, αλλά αναδείχθηκε σαν ρήτορας στην πρακτική. Πριν γίνει ρήτορας υπήρξε αθλητής, ηθοποιός και δημόσιος υπογραμματέας. Για τον ηρωισμό του δε, που έδειξε στη μάχη των Ταμύνων, στεφανώθηκε από τον στρατηγό Φωκίωνα. Επί είκοσι ολόκληρα χρόνια ήταν ο κύριος αντίπαλος του Δημοσθένη σε πολιτικούς και σφοδρούς δικαστικούς αγώνες, στους οποίους όμως η υπεροχή του τελευταίου κρίνεται ως ιστορικά αναμφισβήτητη. Αρχικά ήταν εναντίον του Φιλίππου. Αργότερα όμως μετέγνωσε και τάχθηκε με τους ειρηνιστές. Κατόπιν στάλθηκε σαν πρέσβης στον Φίλιππο, όπου το 346 π.Χ. συνέβαλε στη σύναψη της γνωστής σαν `Φιλοκράτειας ειρήνης`. Ο Δημοσθένης κάποτε, λογοπαίζοντας με το όνομα του Αισχύνη, το είπε το περίφημο εκείνο: `Ουκ αισχύνει, ω Αισχίνη, ή της πόλεως αισχύνη, καταισχύνεις αισχύνης;` (Δεν ντρέπεσαι Αισχίνη, εσύ, που αποτελείς τη ντροπή της πόλης, να καταντροπιάζεις τη ντροπή;). Από τους λόγους που σώθηκαν μόνο τρεις δικανικοί, τους οποίους εκφώνησε σε δίκες, με αντίπαλο τον Δημοσθένη: ο `Κατά Τιμάρχου`, ο `Κατά Κτησιφώντος` και ο `Περί παραπρεσβείας`. Ο Αισχίνης ήταν προικισμένος με ωραία μεταλλική φωνή και ισχυρή λογική. Παράλληλα όμως ήταν εμπαθής, βίαιος, άδικος και όχι, σπάνια, πήρε δώρα από τον Μακεδόνα Βασιλέα Φίλιππο. Πέθανε σε ηλικία 79 ετών στη Ρόδο,

όπου ίδρυσε ονομαστή ρητορική σχολή, διδάσκοντα σ' αυτή με επιτυχία, ως το θάνατό του.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ (525 - 455 π.Χ.)

Υπήρξε πολύ μεγάλος τραγικός ποιητής της αρχαίας Ελλάδας, ίσως και μεγαλύτερος απ όλους γενικά τους άλλους ομοτέχνους του. Ήταν επίσης αρχιτέκτονας, σκηνοθέτης και μουσικός. Από τα έργα του 67 χάθηκαν και μόνο 7 διασώθηκαν (Προμηθέας Δεσμώτης, Ικέτιδες, Πέρσες και Επτά επί Θηβαις, καθώς και η τριλογία του υπό τον τίτλο `Ορέστεια` που περιλαμβάνει τα μερικότερα έργα: Αγαμέμνων, Χοηφόροι και Ευμενίδες). Ο Αισχύλος διακρίθηκε σαν μαχητής στο Μαραθώνα και στη Σαλαμίνα. Πήρε εξάλλου, 13 πρώτα βραβεία από έργα του, εκτός από τα δεύτερα και τρίτα, που κατά καιρούς του απονεμήθηκαν σε αντίστοιχους διαγωνισμούς. Με το Αισχύλο η αρχαιοελληνική τραγωδία εξελίχθηκε, από τον αρχικό διθύραμβο, σε πολυπρόσωπη παράσταση και έφθασε στο μεσουράνημά της. Το ύφος του διακρίνεται για τη μεγαλοπρέπειά του. Το όλο δε έργο του για το βάθος, την πρωτοτυπία στη μορφή και την ισχυρότατη φαντασία του μεγάλου ποιητή. Κατά γενική, σχεδόν, αναγνώριση ο Αισχύλος υπήρξε μέγας και, από κάθε άποψη, ασύγκριτος δημιουργός. Πέθανε από ατύχημα στη Γέλα της Σικελίας, σε ηλικία 70 ετών, και τάφηκε εκεί. Κατά σχετική ανεπιβεβαίωτη παράδοση, μια χελώνα, πέφτοντας στο κεφάλι του από ψηλά, τον σκότωσε. Στον τάφο του οι Σικελοί Έλληνες ανάγειραν μετά μνημείο, στο οποίο χάραξαν επίγραμμα, που το είχε φτιάξει ο ίδιος ο Αισχύλος, διαισθανόμενος ίσως πως το τέλος του πλησίαζε.

ΑΙΣΩΠΙΟΣ (625 - 560 π.Χ

Γεννήθηκε στο Αμόριο της Φρυγίας, και πέθανε στους Δελφούς, όπου είχε σταλεί από το Βασιλιά Κροίσο, για να λάβει χρησμό του Δελφικού μαντείου. Αλλά κατηγορήθηκε εκεί για ιεροσυλία και καταδικάστηκε σε θάνατο από ιεροδικαστές. Γκρεμίσθηκε δε από την κορυφή του Παρνασσού. Ο Αίσωπος είναι ο διασημότερος από τους αρχαίους μυθοποιούς, αναμφισβήτητος πατέρας του αρχαίου μύθου. Τη βιογραφία του τη συνέγραψε τον 14ο μ.Χ. αιώνα ο μοναχός Μάξιμος Πλανούδης και περιέχονται σε αυτή ένα σωρό ανέκδοτα για τη ζωή και την εν γένει δράση του. Θεωρείται επίσης σαν ο κορυφαίος της λεγόμενης `διδασκτικής μυθολογίας`. Οι μύθοι του έχουν συγκεντρωθεί σε `Συλλογή Αισώπειων Μύθων` και πρωταγωνιστές σε αυτούς είναι, κατά το πλείστον, ορισμένα ζώα, όπως η αλεπού, το λιοντάρι, το ελάφι κ.α. Είναι δε αυτοί μικρά οικιακά αφηγήματα, διατυπωμένα με μεγάλη συντομία. Ο χαρακτήρας τους είναι ηθικοδιδασκτικός, συμβολικός και αλληγορικός. Ο Αίσωπος ήταν ταπεινής καταγωγής και τέρας πραγματικό ασχήμιαςX αλλά, παράλληλα ήταν ευφυέστατος. Παρά το ότι, όσο ζούσε, ήταν δούλος, οι Αθηναίοι του έστησαν αργότερα ανδριάντα, για να δείξουν έτσι ότι κάθε άνθρωπος αξίας, πρέπει, ανεξάρτητα από την καταγωγή του να τιμάται.

ΑΝΑΚΡΕΩΝ (563 - 478 π.Χ.)

Γεννήθηκε στην Ιωνία της Μ. Ασίας, στην πόλη Τέω, όπου και έζησε αμέριμνα τα πρώτα χρόνια της ζωής του. Μετά, όμως, η πατρίδα του καταλήφθηκε από τους Πέρσες και οι κάτοικοι της αναγκάστηκαν να την εγκαταλείψουν. Έτσι και ο Ανακρέοντας, φεύγοντας από

εκεί, πήγε αρχικά στα βδηρα της Θράκης και στη συνέχεια στη Σάμο, όπου φιλοξενήθηκε από τον τύραννό της Πολυκράτη. Τέλος δε ήρθε στην Αθήνα, όπου εγκαταστάθηκε. Τα έργα του περιλαμβάνουν ποιήματα: ερωτικά, συμποτικά, ύμνους προς τους Θεούς, ιάμβους, ελεγεία κ.λπ. Από αυτά έχουν διασωθεί μόνο περί τα 100 ακρωτηριασμένα αποσπάσματά τους, στα οποία ο ποιητής, με έντεχνη απλότητα κι έξοχη χάρη, εξυμνεί το κάλλος και τη γυναικεία γοητεία, όντας ο ίδιος λάτρης του έρωτα, του οίνου και των κάθε λογής διασκεδάσεων και απολαύσεων. Η παράδοση μας λέει ότι πέθανε από πνιγμονή, που του προκάλεσε μία ρόγα σταφυλιού. Οι Αθηναίοι καθώς αναφέρει σχετικά ο Πausανίας, του έστησαν ανδριάντα στην Ακρόπολη, η δε πατρίδα του, η Τέως, έβαλε την προσωπογραφία του επάνω σε νομίσματά της.

ΑΝΑΞΑΓΟΡΑΣ (500 - 428 π.Χ.)

Γεννήθηκε στην πόλη Κλαζομενές της Ιωνίας και πέθανε στη Λάμψακο, από λιμό σε ηλικία 72 ετών, καταγόταν δε από πλούσιο κι αριστοκρατικό γένος της πατρίδας του. Όταν έφυγε από την πόλη του και ήρθε στην Αθήνα, γνώρισε τον μεγάλο Περικλή και έγινε στενός του φίλος. Χόπως μάλιστα αναφέρει και ο Πλάτωνας, στο `Φαίδρο`, του δίδαξε και τη ρητορική τέχνη. Ήταν ο μεγαλύτερος φιλόσοφος της αποκαλούμενης `Ελεατικής Σχολής`. Εκτός από τον Περικλή, μεταξύ των μαθητών του περιλαμβάνοντας ο Σωκράτης, ο Δημόκριτος, ο Ευριπίδης, ο Εμπεδοκλής, ο Θουκυδίδης κ.α. Τις φιλοσοφικές του δοξασίες τις συνόψισε σε σύγγραμμα, υπό τον τίτλο `Περί φύσεως`, διαιρεμένο σε βιβλία. Βάση των θεωριών του είναι η αντίληψη (την οποία και πρώτος αυτός διατύπωσε) ότι πριν αναμιχτεί η αναποκρυστάλλωτη ύλη, από την οποία συγκροτείται το

Σύμπαν, μπήκε μετά σε τάξη από τον `νουν`, που συνιστά την κύρια αρχή, με την οποία εξασφαλίζεται η αρμονία σε ολόκληρο τον κόσμο. Επομένως - δίδαξε - τα συστατικά του κόσμου είναι δύο: Η ύλη και ο νους. Ότι υπάρχει στον Μεγάκοσμο υπάρχει και στον Μικρόκοσμο. Παράλληλα, ο σπουδαίος αυτός Αρχαιοέλληνας φιλόσοφος, πριν από 2.500 χρόνια, κατόρθωσε να καθορίσει και τα αίτια που προκαλούν τις εκάστοτε εκλείψεις του ηλίου και του φεγγαριού. Η ζωή του Αναξαγόρα θεωρείται σαν τέλειο υπόδειγμα θεωρητικού βίου και ο ίδιος σαν πρότυπο σοφού άνδρα, αφιερωμένου ολόψυχα στη μελέτη και την έρευνα για την αλήθεια.

ΑΝΑΞΑΡΧΟΣ (4ος αιώνας π.Χ.)

Ήταν σύγχρονος του Μεγάλου Αλεξάνδρου, τον οποίο και ακολούθησε στην εκστρατεία του. Σαν φιλόσοφος αποκλήθηκε `ευδαιμονικός`, θεωρώντας την μέσα σε κατάσταση απάθειας ευδαιμονία, σαν τον κύριο σκοπό του βίου μας. Πολλοί κατηγόρησαν τον τρόπο της ζωής του ως θηλυπρεπή και μαλθακό. Παρά τούτο όμως, είναι σίγουρο πως πέθανε κατά τρόπο λίαν ηρωικό. Διότι, όταν ο τύραννός της Κύπρου Νικοκρέοντας διέταξε να τον κοπανίσουν ζωντανό με σιδερένια ρόπαλα, ο φιλόσοφος υπέφερε το φρικτό αυτό μαρτύριο του καρτερικότητας, λέγοντας προς τους δήμιους του: `Κοπανίστε το σάκο του Ανάξαρχου, αλλά τον ίδιο τον Ανάξαρχο είναι αδύνατο να τον χτυπήσετε`.

ΑΝΑΧΑΡΣΙΣ (630 - 565 π.Χ.)

Ο φιλόσοφος αυτός ήταν Σκυθικής καταγωγής. Έχοντας όμως ζήλο φλογερό να αποκτήσει γνώσεις, ήρθε στην

Αθήνα, όπου και συνέδεσε στενή φιλία με τον νομοθέτη Σόλωνα, πήγε δε και στην Κόρινθο, δημιουργώντας και εκεί την ανάλογη σχέση με τον άρχοντά της, τον διάσημο σοφό Περίανδρο. Ο αδερφός του Σαύλιος ήταν βασιλιάς στη χώρα του, κατά δε το έτος 565 π.Χ. σκότωσε τον φιλόσοφο ο ίδιος με το τόξο του, φέρνοντας για σχετικό πρόσχημα το ότι ο τελευταίος ήθελε να εισάγει στη Σκυθία τα Ελευσίνια Μυστήρια. Ο Αναχάρσις διακρινόταν για την πολυμαθία του και το αυστηρό του ήθος. Όταν κάποτε ένας, ονόματι Αττικός, τον μέμφθηκε για τη Σκυθική καταγωγή του, σε απάντηση του είπε το γνωστό: `Εμοί μεν όνειδος η πατρίς, συ δε τη πατρίδι`, δηλαδή: `Εμένα μεν η πατρίδα μου με ντροπιάζει, ενώ εσύ (με τον τρόπο σου αυτό) ντροπιάζεις την πατρίδα σου`. Τα αποφθέγματά του διακρίνονται για τη θαυμαστή ορθοκρισία και οξύνοιά του, καθώς και για την πλήρη γνώση των ελληνικών πραγμάτων, την οποία είχε ο φιλόσοφος αυτός.

ΑΝΤΙΦΑΝΗΣ (405 - 333 π.Χ.)

Ήταν διαπρεπής κωμικός ποιητής της αρχαιότητας, γεννημένος στη Ρόδο της Δωδεκανήσου, κατά άλλους δε στη Σμύρνη. Πέθανε στην Αθήνα σε ηλικία 72 ετών. Υπήρξε πολυγραφότατος. Έγραψε 260 κωμωδίες (σύμφωνα δε με άλλους συγγραφείς 365), από τις οποίες όμως μόνο αποσπάσματα έχουν διασωθεί. Στους θεατρικούς διαγωνισμούς της εποχής του σημείωσε μόνο 13 νίκες, γιατί η μεγάλη ποσότητα της παραγωγής του - όπως είναι φυσικό άλλωστε - δεν ήταν δυνατό να συμβαδίζει και την ποιότητά της. Έτσι, ενώ χειριζόταν με περισσή δεξιοτεχνία τον Αττικό λόγο, τα έργα του υστερούσαν σε καθαρά ποιητική αξία. Με πρόταση του Δημοσθένη γράφθηκε πολίτης της Αθήνας και συνδέθηκε

με αρκετούς από τους διακεκριμένους άνδρες του καιρού του.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Ο ΔΙΚΑΙΟΣ (540 - 468 π.Χ.)

Υπήρξε επιφανής πολιτικός και στρατηγός των Αθηναίων. Στη μάχη του Μαραθώνα ήταν ένας απ' τους 100 Έλληνες στρατηγούς και στη συνέχεια ανακηρύχθηκε ρχοντας των Αθηνών. Εκτός από τη μεγάλη σωφροσύνη και φιλοπατρία του, τον διέκρινε μια αυστηρότατη προσήλωση στο πνεύμα της δικαιοσύνης. Χ γι' αυτό και η ιστορία, δίπλα στο όνομά του, του κόλλησε τον χαρακτηρισμό `Ο δίκαιος`. Γεννήθηκε στην Αθήνα, όπου και πέθανε πάμπτωχος το 468 π.Χ., σε ηλικία 72 ετών. Επειδή είχε αντιταχθεί στο ναυτικό πρόγραμμα του Θεμιστοκλή, οι τότε κρατούντες τον εξόρισαν. Σε λίγο, όμως, ξαναγύρισε και πήρε μέρος ενεργό και ένδοξο στη ναυμαχία κατά των Περσών στη Σαλαμίνα. (Μεταξύ των άλλων κατέλαβε τότε και το νησί Ψυτάλεια). Το 473 π.Χ. στρατήγησε των Αθηναίων στη σπουδαία μάχη τους στις Παιαιές. Η παράδοση μας διέδωσε και το εξής περιστατικό, που δείχνει την ποιότητα του εκλεκτού αυτού τέκνου της Αθήνας: Όταν τέθηκε σε ψηφοφορία η πρόταση των Αρχόντων για να εξοριστεί ο Αριστείδης, ένας αγράμματος πολίτης, που δεν τον γνώριζε ούτε στην όψη του, συναντώντας τον Αριστείδη καθοδόν, του ζήτησε να γράψει πάνω στο όστρακο το όνομα `Αριστείδης`. Οπότε, χωρίς καν να του φανερωθεί εκείνος, τον ρώτησε τι κακό είχε κάνει ο Αριστείδης και ζητούσε να τον εξορίσουν. Τότε ο πολίτης του απάντησε πως τίποτε μεν δεν είχε κάνει το κακό, αλλά κουράσθηκε να ακούει συνέχεια να τον λένε όλοι `δίκαιο - δίκαιο`. Και ο Αριστείδης, μετά από αυτό, χωρίς καθόλου να διστάσει, έγραψε επάνω στο όστρακο το όνομά του.

ΑΡΙΣΤΙΠΠΟΣ (435 - 355 π.Χ.)

Ο Αρίστιππος καταγόταν από πλούσια οικογένεια και γεννήθηκε στην Κυρήνη της Βόρειας Αφρικής, όπου και μεγάλωσε. Όταν έφθασε σε ανδρική ηλικία, έχοντας στο μεταξύ μελετήσει τη φιλοσοφία του Πρωταγόρα, ήρθε στην Αθήνα, όπου και έγινε μαθητής του Σωκράτη. Μετά το θάνατο του δασκάλου του επισκέφθηκε αρκετές ελληνικές πολιτείες. Σ' αυτές κήρυττε τις θεωρίες του, αντί παχυλής αμοιβής, φιλοξενούμενος συνάμα από διάφορους τότε τυράννους. Χαρακτηριστικό σχετικά είναι και το γνωστό ανέκδοτο, σύμφωνα με το οποίο: ένας επαρχιώτης οδήγησε σ' αυτόν τον γιο του για να μαθητεύσει, αλλά, επειδή ο φιλόσοφος ζητούσε δίδακτρα λίαν υπερβολικά, ο άνθρωπος του είπε πως με το ποσό αυτό θα ήταν δυνατόν να αγοράσει ένα βόδι. Οπότε ο Αρίστιππος του απάντησε: `Αγόρασε το, λοιπόν, κι έτσι θα έχεις δύο μαζί βόδια στο σπίτι σου`. Στη συνέχεια γύρισε στην πατρίδα του Κυρήνη, όπου ίδρυσε Σχολή, η οποία ονομάστηκε για τούτο και `Κυρηναϊκή`, διδάσκοντας σ' αυτή τις φιλοσοφικές του δοξασίες. Βάση της διδασκαλίας του είναι πως η ηδονή, όντας από τη φύση της ευάρεστη, αποτελεί αγαθό, ενώ ο πόνος, όντας από τη φύση του δυσάρεστος, αποτελεί κακό. Αρα ο ύψιστος σκοπός του βίου των ανθρώπων, προς τον οποίο και θα πρέπει να κατευθύνονται οι πράξεις μας, είναι η ηδονή και μόνο. Έργα του Αρίστιππου δεν διασώθηκαν, εκτός από πέντε επιστολές του, το κύρος όμως των οποίων έχει αμφισβητηθεί πολύ κατά το παρελθόν.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ (384 - 322 π.Χ.)

Γεννήθηκε στα Στάγिरα της Μακεδονίας και πέθανε στη Χαλκία από χρόνια στομαχικό νόσημα. Θεωρείται σαν ένας από τους διασημότερους και πιο μεγάλους

Αρχαιοέλληνες φιλοσόφους, μαζί δε με τον Πλάτωνα αποτελούν τη φαεινή δυάδα του πνευματικού αρχαίου κόσμου. Ίσως να είναι και το πιο μεγάλο πνεύμα όλων γενικά των αιώνων και των εποχών. Σε ηλικία 18 ετών ήρθε στην Αθήνα και γράφθηκε στη Σχολή του Πλάτωνα, όπου μαθήτευσε επί είκοσι ολόκληρα χρόνια. Το 342 π.Χ. ο βασιλιάς της Μακεδονίας Φίλιππος τον κάλεσε και του ανέθεσε τη διαπαιδαγώγηση του γιου του Αλέξανδρου, που ήταν τότε μόλις 13 ετών. Μετά όμως την αναχώρηση του τελευταίου για τη μεγάλη εκστρατεία του, το 335 π.Χ., γύρισε στην Αθήνα. Επειδή δε όλοι οι δημόσιοι χώροι της πόλης είχανε στο μεταξύ καταληφθεί από άλλους φιλοσόφους, ο Αριστοτέλης άρχισε να φιλοσοφεί, διδάσκοντας τους μαθητές του καθοδόν. Γι' αυτό και η Σχολή του ονομάσθηκε 'Περιπατητική', και οι ανήκοντας σ' αυτή οπαδοί του 'περιπατητικοί φιλόσοφοι'. Ο Αριστοτέλης εισήγαγε στη φιλοσοφία και τις επιστήμες τον θετικισμό, κατά αντίθεση προς τον ιδεαλισμό του Πλάτωνα. Θεωρείται, εξάλλου, και σαν ο δημιουργός πλείστων όσων επιστημών, των οποίων και έθεσε έκτοτε τις σταθερές τους βάσεις, όπως είναι η φυσική και μεταφυσική, η ψυχολογία, η λογική, η ρητορική κ.α. Τα έργα του μεγάλου αυτού φιλοσόφου έχει υπολογισθεί ότι ανέρχονται συνολικά σε 400, από τα οποία όμως δυστυχώς τα πλείστα όσα χάθηκανX από δε τα διασωθέντα σαν πιο σπουδαία θεωρούνται τα εξής: 'Περί ουρανού', 'Περί γενέσεως και φθοράς', 'Μετεωρολογικά', 'Σοφιστικοί έλεγχοι', 'Περί ζώων' (γενέσεως, κινήσεως, μορίων), 'Περί ψυχής', 'Περί ύπνου και εγρηγόρσεως', 'Περί μακροβιότητας και βραχυβιότητας', 'Μετά τα φυσικά', 'Ηθικά μεγάλα', 'Ηθικά Νικομάχεια', 'Πολιτικά', 'Αθηναίων Πολιτεία', 'Ρητορικά', 'Ποιητική' κ.λπ. Η επίδραση του Αριστοτέλη στο πνεύμα των μεταγενέστερων υπήρξε τεράστια. Ακόμη και ως τις μέρες μας το φωτεινό

μετέωρο της Αριστοτέλειας φιλοσοφίας και επιστήμης συναρπάζει τους ανθρώπους και αποσπά τον μεγάλο θαυμασμό τους. Ας σημειωθεί επίσης ότι η διδασκαλία του - και ιδιαίτερα οι περί ηθικής και Θεού αντιλήψεις του - χρησίμευσαν ως βάση για την οικοδόμηση της μετέπειτα θεολογικής επιστήμης των χριστιανών. Γεγονός είναι πάντως ότι χωρίς τη συμβολή του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη, όχι μόνο η νεώτερη διανόηση θα ήτανε αδύνατο να δημιουργηθεί και να εξελιχθεί, αλλά, και οι φυσικές ακόμη επιστήμες, είναι ζήτημα αν θα μπορούσαν να εξελιχθούν, όπως αυτές εξελίχθηκαν κατά τη σύγχρονη μας εποχή. Προξενεί πραγματική κατάπληξη σ' έναν μελετητή το πως ένας και μόνο άνθρωπος κατόρθωσε να συγκεντρώσει τέτοιο και τόσο μεγάλο πλήθος γνώσεων, να τις συναρμολογήσει, και να τις οργανώσει σ' ένα τέλειο σχεδόν σύστημα θεώρησης του κόσμου και των φαινομένων του (της φύσης και του βίου των ανθρώπων). Πολύ χαρακτηριστική είναι και η γνωστή μας ρήση του Μ. Αλεξάνδρου, ο οποίος είπε: "Εις τον μεν πατέρα οφείλω το ζην, εις τον δε διδάσκαλο (τον Αριστοτέλη) το ευ ζην".

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣ (452 - 385 π.Χ.)

Υπήρξε ο κορυφαίος σατυρικός ποιητής της αρχαιότητας, ξεχωρίζοντας ανάμεσα σ' όλους τους ομότεχνους και ανταγωνιστές του, δημιουργώντας δε πραγματική εποχή στον χώρο της αρχαίας κωμωδίας, της οποίας δίκαια θεωρείται και σαν ο πατέρας της. Γεννήθηκε στην Αθήνα και πέθανε στην Αίγινα, σε ηλικία 67 ετών. Για τη ζωή του, όμως, μόνο ελάχιστα μας είναι σήμερα γνωστά. Από τα συνολικά 44 έργα του, τα οποία επί τέσσερις ολόκληρες δεκαετίες λάμπρυναν τις Αθηναϊκές θεατρικές σκηνές, σώθηκαν μόνο τα εξής: 'Νεφέλες', 'Λυσιστράτη', 'Ορνιθες', 'Εκκλησιάζουσες',

`Θεσμοφοριάζουσες`, `Ιππής`, `Σφήκες`, `Βάτραχοι`, `Ειρήνη`, `Αχαρνείς` και `Πλούτος`. Ο Αριστοφάνης έλαβε 10 συνολικά μεγάλα πρώτα βραβεία σε σχετικούς θεατρικούς διαγωνισμούς. Ήταν πνευματωδέστατος ευφυολόγος - χιουμορίστας και με περίσσια τόλμη καυτηρίαζε, προπάντων τους δημαγωγούς, τους σοφιστές και τον Δήμο της Αθήνας. Στην εποχή του είχε γίνει το δημοφιλέστερο πρόσωπο της πόλης, όντας γνωστός και στον τελευταίο ακόμη από τους Αθηναίους. Ο Αριστοφάνης άνηκε στην Πανδιονίδα φυλή, όχι δε μόνο είχε αριστοκρατική καταγωγή, αλλά κι ανάλογες ιδέες. Πράγμα που τον οδήγησε σε σχέσεις με τον Πλάτων και σε οξεία αντίθεση προς τους περισσότερους άλλους από τους σύγχρονούς του (ακόμη και προς τον ίδιο τον μεγαλοφυή και ηθικότατο Σωκράτη).

ΑΡΧΙΜΗΔΗΣ (287 - 213 π.Χ.)

Γεννήθηκε στις Συρακούσες της Σικελίας, όπου και πέθανε από βίαιη αιτία, σε ηλικία 74 ετών. Συγκεκριμένα τον σκότωσε ένας Ρωμαίος στρατιώτης, κατά τη στιγμή που, τέλεια απορροφημένος με τους υπολογισμούς του, καταγινόταν στο να βρει καινούργια μηχανήματα μέσα στο εργαστήριό του στον δε στρατιώτη, πριν να τον σκοτώσει, είπε το περίφημο εκείνο: `Μη μου τους κύκλους τάραττε`. Θεωρείται μεγάλος σοφός της Ελληνικής αρχαιότητας, μαθηματικός, μηχανικός και φυσικός. Στα μαθηματικά ιδιαίτερα διέπρεψε, θεωρούμενος ως ο μεγαλύτερος μαθηματικός της αρχαίας εποχής, μπορώντας να παραβληθεί και με οποιονδήποτε από τους νεώτερούς του. Οι ανακαλύψεις του όμως δεν περιορίστηκαν μόνο στα μαθηματικά, αλλά εξαπλώθηκαν πιο πέρα και στη μηχανική, τη φυσική, την αστρονομία και τις τεχνικές κατασκευές. Κατά την

ξακουστή πολιορκία της πατρίδας του από τους Ρωμαίους έθεσε τη μεγαλοφυΐα του σε κίνηση και, με πολλές θαυμάσιες εφευρέσεις, τους προξένησε σημαντικότερες ζημιές, αποκρούοντας τους. Έτσι λόγου χάρη φημολογείται ότι έκαψε το στόλο της Ρώμης, συγκεντρώνοντας επάνω τους τις ηλιακές ακτίνες, με τα λεγόμενα `κοίλα κάτοπτρα`. Επάνω στον τάφο του, που σώζεται μέχρι σήμερα, στάθηκε αργότερα μια σφαίρα, μάσα σ' έναν κύλινδρο, θυμίζοντας μας το αθάνατο ρητό του: `Δος μοι πα στω και τα γαν κινήσω`, δηλαδή: `Δώσε μου τόπο να σταθώ και τη γη θα μετακινήσω` (με τη βοήθεια ενός μοχλού).

ΑΥΡΗΛΙΟΣ ΜΑΡΚΟΣ (121 - 180 μ.Χ.)

Ήταν θετός γιος του αυτοκράτορα της Ρώμης Αντωνίου, που τον υιοθέτησε, με υπόδειξη του επίσης αυτοκράτορα Αδριανού, του οποίου έλαβε σε γάμο την περίφημη για τη μεγάλη καλλονή της κόρη του Φαυστίνα. Στη συνέχεια δε έγινε κι ο ίδιος αυτοκράτορας της Ρώμης. Διακρινόταν για τον μεγάλο πλούτο των γνώσεών του και την εξίσου μεγάλη ελληνολατρία του. Απόδειξη δε του τελευταίου είναι το ότι όλα σχεδόν τα έργα του (12 τον αριθμό, κάτω από το γενικό τίτλο `Τα εις εαυτόν`), τα έγραψε στη γλώσσα των Ελλήνων.

ΒΙΑΣ Ο ΠΡΙΗΝΕΥΣ (625 - 540 π.Χ.)

Από μερικούς αρχαίους πνευματικούς ανθρώπους ο Βίας πιστευόταν σαν ο σπουδαιότερος από τους εφτά Αρχαιοέλληνες σοφούς. Γεννήθηκε στην Πριήνη της Ιωνίας (γι' αυτό κει έμεινε γνωστός σαν `Πριηνεύς`). Εκεί δε και πέθανε σε ηλικία 85 ετών. Ήταν άνθρωπος

ανιδιοτελής, δίκαιος, εγκρατής και λιτοδίαιτος. Τα δύο πιο κύρια γνωρίσματα του ήταν η ρητορική του δεινότητα και το ακοίμητο πνεύμα της δικαιοσύνης, απ' το οποίο διακατέχονταν. Στα δικαστήρια συνηγορούσε πάντα δωρεάν, υπερασπίζοντας σ' αυτά τους αδικούμενους πολίτες. Οι Πριηνείς τίμησαν το σοφό, τόσο ενόσω ακόμη ζούσε, όσο και μετά το θάνατό του, όταν και του έστησαν μεγαλοπρεπές μνημείο, το λεγόμενο 'Τευτάμειον τέμενος' (από το όνομα του πατέρα του, που λεγόταν Τεύταμος ή Τεντεμίδης). Χαρακτηριστικά αναφέρεται πως όταν η πατρίδα του Πριήνη κατακτήθηκε από τους Πέρσες, οι δε συμπολίτες του έφευγαν πρόσφυγες από εκεί, συναποκομίζοντας και τα υπάρχοντά τους, κάποιος τον ρώτησε γιατί κείνος δεν παίρνει κάτι μαζί του στη φυγή; ο Βίας του απάντησε: 'Τα εμά πάντα μετ' εμού φέρω', δηλαδή 'Ότι έχω μαζί μου το φέρνω', εννοώντας πως δεν είχε κάτι για να πάρει και αυτός, όπως οι άλλοι. Αναφέρεται επίσης ότι ο Ηράκλειτος, ο οποίος πολύ τον είχε εκτιμήσει, είπε για τον Βία; 'Εν Πριήνη Βίας εγένετο ο Τευταμείω, ου πλείων λόγος ή των άλλων', υποδηλώνοντας έτσι πως ο Βίας ήτανε ανώτερος από τους άλλους έξη της χορείας των εφτά Αρχαιοελλήνων σοφών.

ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ (460 - 370 π.Χ.)

Ο Δημόκριτος μαζί με το δάσκαλό του Λεύκιππο, θεωρούνται ως οι δύο ιδρυτές της λεγόμενης 'ατομικής θεωρίας'· υπήρξε δε ένας από τους μεγαλύτερους και ενδοξότερους φιλοσόφους και επιστήμονες της αρχαίας Ελλάδας και του κόσμου γενικά. Ήταν μεγάλος όχι μονάχα σαν φιλόσοφος, αλλά και σαν μαθηματικός και αστρονόμος. Γι' αυτό, άλλωστε, και το σημερινό Ελληνικό μας κέντρο ερευνών, στους τομείς της επιστήμης και της τεχνολογίας, φέρει υπερήφανα το

όνομά του ως επωνυμία του. Γεννήθηκε στα Βδηρα της Θράκης, όπου και πέθανε σε ηλικία 90 ετών. Τα συγγράμματά του ήταν ολόκληρο πλήθος και αναφέρονταν σε όλους σχεδόν τους κλάδους της ανθρώπινης γνώσης (ηθικά, φυσικά, μαθηματικά, μουσικά, τεχνικά, ποιητικά κ.α.). Από αυτά όμως, μόνο ορισμένα αποσπάσματα 0 και αυτά παρεμβεβλημένα σε έργα άλλων συγγραφέων - έχουν ως τα σήμερα διασωθεί. Νέος ακόμα ο Δημόκριτος ταξίδεψε στην Αίγυπτο, τη Βαβυλωνία, τη Μ. Ασία, την Περσία, φθάνοντας (κατά μια ανεξακρίβωτη παράδοση) μέχρι και την Ινδία. Στα ταξίδια του όμως αυτά ξόδεψε όλη την πλούσια πατρική του περιουσία του, με συνέπεια να τον τρέφει έκτοτε ο αδελφός του Δάμασος. Κατόπιν ο φιλόσοφος επισκέφθηκε την Αθήνα, όπου κανένας δεν του έδωσε ιδιαίτερη σημασία. Καθώς έγραψε ο ίδιος, εκφράζοντας το σχετικό παράπονό του: Ἦλθον γὰρ εἰς Ἀθήνας καὶ οὐ τις με ἐγνώκεν`. Ο Δημόκριτος υπήρξε πνεύμα καθολικότατο. Σ' όλους τους τομείς ήταν ερευνητής, με δική του ατομική θαυμαστή πρωτοτυπία. Ήταν προικισμένος με απέραντη δίψα για έρευνα, με παρατηρητικότητα και ικανότητα να ανακαλύπτει την αιτιοκρατική σχέση μεταξύ των διαφόρων φαινομένων. Μ' ένα λόγο, υπήρξε πραγματικά χαλκέντερος. Επιχειρούσε πάντοτε, ξεκινώντας από τα απλά και στοιχειώδη, να εξηγεί τα σύνθετα και τα περίπλοκα. Δάσκαλό του είχε τον Λεύκιππο, που θεωρείται μάλλον σαν ο πρώτος - πρώτος θεμελιωτής της θεωρίας για τα άτομα (ή ατομικής θεωρίας), την οποία όμως έπειτα επεξεργάσθηκε, διεύρυνε και τελειοποίησε - όσο ήταν τότε δυνατόν - ο μέγας Αβδηρίτης. Κατά τη θεωρία του Δημόκριτου γένεση και φθορά της ύλης δεν υπάρχουν. Το Σύμπαν ολόκληρο αποτελείται από άτομα άπειρα, αιώνια, άφθαρτα, αναλλοίωτα και αδιαίρετα, που στο διηνεκές περιπλανώνται, στροβιλιζόμενα μέσα στον άπειρο κενό χώρο, καθώς η σκόνη στον αέρα , και από

τα οποία ορισμένα, συγκεντρούμενα κάποτε σ' ένα σημείο, παράγουν αντίστοιχους κόσμους. Με έναν δε από αυτούς τους κόσμους ισοδυναμεί και ο δικός μας γήινος κόσμος. Με άλλα λόγια, η εμφάνιση των όντων δεν είναι παρά μια ένωση περισσότερων διακριτών μεν, αλλά παραπέρα άτμητων στοιχείων (ατόμων) και η φθορά των ίδιων αυτών των όντων δεν είναι, παρά ο διαχωρισμός των έτσι ενωμένων σε ολοκληρωμένα σύνολα ατόμων. Σαν χαρακτήρας ο Δημόκριτος ήταν λίαν μετριόφρονας, εύθυμος και πάντα γελαστός. Πίστευε με φανατισμό στην αληθή φιλία, λέγοντας: `Ζην ουκ άξιος οτω μηδέ εις εστί χρηστός φίλος`. Παράλληλα ήταν οπαδός του σκληρού αγώνα για την υπερνίκηση όλων των δυσχερειών, καθώς και του ηρωισμού. Χ αποστρεφόταν δε τις απολαύσεις, διακηρύσσοντας ότι: `Ηδοναί άκαιροι τίκτουσιν αηδίαν` και `Ανδρείος ου μόνον ο των πολεμίων, αλλά και ο των ηδονών κρατών`. Οι συμπατριώτες του Αβδηρίτες τον λάτρεψαν σαν Θεό τους και, μετά το θάνατό του, του έστησαν στην πόλη τους μεγάλο ανδριάντα από στίλβοντα χαλκό.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ (383 - 322 π.Χ.)

Ο Δημοσθένης ήταν ο αναμφισβήτητα μέγιστος ρήτορας της Ελληνικής αρχαιότητας και συνάμα ένας επιφανής πολιτικός της Αθηναϊκής Δημοκρατίας. Γεννήθηκε στην Παιανία (το τωρινό Λιόπεσι) και πέθανε στην Καλαυρία του Πόρου, μέσα στον εκεί ναό του Ποσειδώνα, αυτοκτονώντας, αφού πριν είχε καταδικαστεί σε θάνατο από τον Μακεδόνα Στρατηγό Αντίπατρο, για την όλη πολιτική του δράση, ωσάν υπέρμαχου της ανεξαρτησίας και ελευθερίας της Αθήνας. Αν και από φυσικού του ήταν βραδύγλωσσος και τραύλιζε σημαντικά, χάρη στην ακατάβλητη θέλησή του, πέτυχε να ξεπεράσει το ελάττωμά του και να γίνει ο πιο μεγάλος από τους Αθηναίους ρήτορες. Λέγεται μάλιστα πως νεαρός ακόμη

και αδυνατώντας να προφέρει το `ρο` πήγαινε στην παραλία του Φαλήρου, όπου έβαζε χαλίκια στο στόμα του και επί ώρες πολλές προσπαθούσε να αποβάλει το ως τότε ψεύδισμά του. Μια μέρα δε που ο δάσκαλός του τον ρώτησε που ήταν και γιατί άργησε να πάει στο μάθημα, αυτός, σ` απάντησή του, του είπε το περίφημο:

`Ερρητόρευκα το υπό σου ρερητορευμένον ρήμα`. Είχε, επιτέλους, κατορθώσει να υπερπηδήσει το σοβαρό εμπόδιο στα σχέδιά του, που δεν ήταν άλλο από το φυσικό του τραύλισμα. Λέγεται επίσης ότι, ενώ άλλοι ρήτορες έστεκαν ακίνητοι κατά τις ομιλίες τους, έχοντας το δεξί χέρι μέσα στον χιτώνα, ο Δημοσθένης, πρώτος αυτός, συνόδευε τις αγορεύσεις του και με εκφραστικές κινήσεις των χεριών του. Από τους λόγους του Δημοσθένη διασώθηκαν 61 συνολικά, μεταξύ των οποίων 13 δικανικοί, 14 δημηγορίες και 34 αφορώντες στην υπεράσπιση ατόμων, κατά τη διεξαγωγή των ιδιωτικού δικαίου υποθέσεών τους. Η ζωή του μεγάλου ρήτορα σημαδεύτηκε κυριολεκτικά από τους ασίγαστους αγώνες του κατά των Μακεδόνων, δηλαδή του Φιλίππου αρχικά, του Αλέξανδρου κατόπιν και των τοποτηρητών του τελευταίου λίγο αργότερα. Στόχος δε των σφοδρών αυτών πολιτικών μαχών του ήταν, όπως έχουμε προαναφέρει, η διατήρηση της ανεξαρτησίας της Αθήνας και των άλλων Ελληνικών πόλεων από την επιβουλή των Μακεδόνων, που σκόπευαν στην επέκταση της Μακεδονικής ηγεμονίας και σ` όλη την υπόλοιπη Ελλάδα. Σαράντα χρόνια μετά το θάνατό του οι Αθηναίοι, τιμώντας τον επιφανή συμπολίτη τους ρήτορα, πατριώτη και πολιτικό Δημοσθένη, του έστησαν χάλκινο ανδριάντα, στη βάση του οποίου και έγραψαν το επίγραμμα: `Είπερ ίσην ρώμην, γνώμη Δημόσθενες, είχες, ουποτ` αν Ελλήνων ήρξεν ρης Μακεδών`, δηλαδή: `Δημοσθένη, αν η δύναμή σου ήταν ίση με τη γνώμη σου, ποτέ δεν θα κυριαρχούσε των Ελλήνων ο από τη Μακεδονία

πολέμαρχος`.

ΔΙΟΓΕΝΗΣ Ο ΚΥΩΝ (404 - 325 π.Χ.)

Ο περιβόητος αυτός φιλόσοφος, ο επιφανέστατος μεταξύ όλων των κυνικών φιλοσόφων και κλασικός εκπρόσωπος της ομώνυμης Σχολής, γεννήθηκε στη Σινώπη του Πόντου και πέθανε στην Κόρινθο, σε ηλικία 80 περίπου ετών. Ήταν μαθητής του Αντισθένη, από τον οποίο και γνώρισε την κυνική φιλοσοφία. Την τελευταία όχι μόνο την ενστερνίστηκε απόλυτα, αλλά και με παραδειγματική συνέπεια την ακολούθησε σε όλη την έκτοτε ζωή του, ζώντας μέσα σ' ένα πιθάρι, που το χρησιμοποιούσε για νυχτερινό κατάλυμά του. Υπήρξε είρωνας καυστικότατος και ονειδιστής των ανθρώπινων αδυναμιών, προπάντων δε της ματαιοδοξίας και της υπεροψίας. Τρεφόταν μόνο από προσφορές των θαυμαστών του. Κυκλοφορούσε ξυπόλητος, φορούσε ευτελέστατο χιτώνα και κρατούσε πάντοτε ένα μακρύ ραβδί για να αποδιώχνει τα σκυλιά, που του γάβγιζαν. Δε δημιούργησε ποτέ δική του οικογένεια και θεωρούσε τον εαυτό του ως κοσμοπολίτη. Συζητούσε με όλους και έδινε απαντήσεις στα ερωτήματά τους με μεγάλη ετοιμότητα και ευφυΐα. Χι γι' αυτό δε και ήτανε πολύ αγαπητός στους τότε Αθηναίους. Χαρακτηριστικά ανέκδοτα του βίου του (από τις πολλές δεκάδες που υπάρχουν) θεωρούμε τα εξής: 1) Όταν ο Μ. Αλέξανδρος πήγε να τον δει στο πιθάρι όπου κατοικούσε και τον ρώτησε: `Τι θέλεις από μένα Διογένη να σου κάνω;`, εκείνος του απάντησε: `Μη μου αφαιρείς ότι δεν μπορείς εσύ για να μου δώσεις`, εννοώντας τον ήλιο που του τον έκρυβε το σώμα του Αλέξανδρου. Μετά από αυτό ο Μακεδόνας Στρατηλάτης παραμέρισε από μπροστά του σιγοψιθυρίζοντας: `Αν δεν ήμουν ο Αλέξανδρος, θα ήθελα να είμαι Διογένης`. 2) Όταν

κάποτε τον ειρωνεύονταν πως μπαίνει σε ακάθαρτους χώρους, ο Διογένης, σε απάντηση, τους είπε: `Αλλά και ήλιος και ου μιαίνεται`, δηλαδή: `Κι ο ήλιος μπαίνει σε ακάθαρτους τόπους, αλλά δεν μολύνεται από αυτούς`. 3) Όταν ένας φαλακρός του είπε: `Φίλε, σε μεν ουχ υβρίζω, τας δε τρίχας της κεφαλής σου επαινώ, ότι, σοφώς ποιούσαι, τοιούτον εξέφυγον κρανίον`, δηλαδή: `Φίλε μου, εσένα μεν δε σε βρίζω, αλλά τις τρίχες του κεφαλιού σου τις επαινώ, γιατί σοφά φερόμενες, ένα τέτοιο - σαν το δικό σου - εγκατέλειψαν κρανίο`. 4) Ο Διογένης είχε στο πιθάρι του ένα πήλινο κύπελλο για να πίνει με αυτό νερό. Όταν όμως κάποτε είδε ένα παιδάριο να πίνει με τις φούχτες του νερό από τη βρύση, πέταξε το κύπελλό του πέρα, λέγοντας: `Να που το παιδί αυτό είναι σοφότερο από εμένα`. 5) Μια άλλη φορά πάλι άναψε, μέρα μεσημέρι, έναν λύχνο και κρατώντας τον, γύριζε στις αγοράς τους δρόμους. Όταν δε ρωτήθηκε γιατί το κάνει αυτό, έδωσε τη γνωστή περίφημη απάντησή του: `νθρώπων ζητώ`. Οι Κορίνθιοι, μετά το θάνατό του, στην τότε πλουσιότατη πόλη τους, τον κήδεψαν με ιδιαίτερη μεγαλοπρέπεια και στον τάφο τους επάνω έχτισαν μια στήλη (κίονα), στην κορυφή της οποίας έβαλαν ένα μεγάλο σκύλο από μάρμαρο της Πάρου (κύνα).

ΔΙΟΔΩΡΟΣ Ο ΣΙΚΕΛΙΩΤΗΣ (1ος αιώνας π.Χ.)

Ήταν ένας αξιόλογος Έλληνας ιστοριογράφος, που γεννήθηκε στο Αργύριο της Σικελίας και έζησε κατά τους χρόνους του Καίσαρα και του Αυγούστου. Ασχολήθηκε με τη γενική ιστορία, την οποία συνέγραψε σε 40 συνολικά βιβλία, με τον τίτλο `Ιστορική βιβλιοθήκη`. Το όλο σύγγραμμά του διαιρείται σε τρία μέρη, από τα οποία το πρώτο αφορά στους μυθικούς χρόνους, μέχρι και την

άλωση της Τροίας, το δεύτερο αναφέρεται στο διάστημα από την άλωση της Τροίας ως το Θάνατο του Μ. Αλεξάνδρου και το τρίτο στην εποχή από το θάνατο του Αλεξάνδρου μέχρι και την κατάκτηση της Βρετανίας από τους Ρωμαίους. Από τα σαράντα βιβλία της ιστορίας του έχουν διασωθεί μόνο τα δεκαπέντε και ορισμένα αποσπάσματα των άλλων που χάθηκαν στο μεταξύ. Το σύγγραμμα του Διόδωρου θεωρείται πραγματικά πολύτιμο, διότι, μέσα από τα διασωθέντα μέρη του, προβάλλονται και, ως ένα βαθμό, αναπληρώνονται, τα χαμένα έργα αρκετών προγενέστερων του μεγάλων ιστορικών συγγραφέων.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ Ο ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΥΣ (1ος αιώνας π.Χ.)

Υπήρξε Έλληνας ιστοριογράφος και ρητοροδιδάσκαλος, για τη ζωή του οποίου όμως ελάχιστα μας είναι σήμερα γνωστά. Η καταγωγή του ήταν από την πόλη Αλικαρνασό της Καρίας, εκεί δε έκανε και τις πρώτες ρητορικές σπουδές του. Μετά πήγε στη Ρώμη, γύρω στο τέλος του εμφυλίου πολέμου, (30 περίπου π.Χ.), όπου και έμεινε επί 22 ολόκληρα χρόνια, σπουδάζοντας λατινικά και ρωμαϊκή φιλολογία. Για να κερδίσει τη ζωή έδινε μαθήματα ρητορικής, επιδιδόμενος, παράλληλα στη συγγραφή βιβλίων. Το βασικό του έργο είχε τον τίτλο `Ρωμαϊκές Αρχαιότητες` κι ήταν διαιρεμένο σε 20 συνολικά βιβλία. Από αυτά όμως μόνο τα μισά έχουν διασωθεί, καθώς και ορισμένα αποσπάσματα των άλλων, που χάθηκαν. Διακρινόταν για τη φιλομάθεια, τη φιλεργία και την προσήνειά του. Η επιρροή που άσκησε, τόσο στον καιρό του όσο και στους μετέπειτα πνευματικούς ανθρώπους (κύρια του Βυζαντίου) κρίνεται σαν πολύ σημαντική.

ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ (341 - 270 π.Χ.)

Ο Επίκουρος που γεννήθηκε στη Σάμο, υπήρξε διάσημος φιλόσοφος και ιδρυτής ίδιας φιλοσοφικής Σχολής, που έλαβε και το όνομά του (Σχολή των Επικούρειων). Ήταν φτωχικής καταγωγής. Από ηλικίας 12 ετών άρχισε να ασχολείται με τη φιλοσοφία, παρακολουθώντας μαθήματα κοντά στον Πάμφιλο, οπαδό της πλατωνικής φιλοσοφικής διδασκαλίας. Έγραψε περί τα 300 έργα, από τα οποία όμως δεν σώθηκαν παρά λίγα αποσπάσματά τους.

Πίστευε πως αρχή όλων των όντων και πραγμάτων είναι μόνο η ύλη, έξω απ' την οποία δεν υπάρχει κάτι άλλο και ότι οι πνευματικές και ψυχικές λειτουργίες του ανθρώπου δεν είναι, παρά λειτουργικές εκφάνσεις της ίδιας αυτής της υλικής μοναδικής πραγματικότητας. Σε συνέπεια προς την υλιστική τούτη κοσμοθεωρία του δίδαξε ότι: το μοναδικό απόλυτο αγαθό είναι η ηδονή, όχι όμως η `εν κινήσει`, δηλαδή η στιγμιαία και παροδική, αλλά η `εν γαλήνη και αταραξία`, δηλαδή η διαρκής. Ο θάνατος - κατά τον Επίκουρο πάντοτε - δεν είναι κάτι το κακό, `αφού όταν υπάρχουμε εμείς, εκείνος δεν είναι παρών και όταν αυτός εμφανισθεί, εμείς παύουμε πλέον να υπάρχουμε`. Πρέσβευε, εξάλλου, ότι η μελέτη και οι σπουδές αξίζουν μόνο όταν μας φέρνουν στην `ευδαιμονία βίου` και μας απαλλάσσουν από τους φόβους και τις πλάνες, που μας δημιουργεί το περιβάλλον μας, μες στο οποίο ζούμε. Οι ψυχικές ηδονές είναι κατά πολύ ανώτερες από τις σωματικές, χωρίς όμως με τούτο να έπεται πως και οι δεύτερες στερούνται σημασίας ιδιαίτερης. Ο Επίκουρος είχε τα μέγιστα διαπρέψει, τόσο κατά την ανάλυση των διαφόρων επιμέρους φαινομένων, όσο και κατά το ότι πρώτος αυτός ίδρυσε τη λεγόμενη `θεωρία της αισθησιοκρατίας`. Πιο συγκεκριμένα δε πίστευε σχετικά ότι η σκέψη εξαρτάται από τις αισθήσεις και ότι δεν υπάρχει κάτι στο ανθρώπινο μυαλό, το οποίο

να μην έχει προϋπάρξει στις αισθήσεις μας. Και τέλος, ότι η αίσθηση δεν ελέγχεται από τη νόηση, αφού η δεύτερη, καθώς προαναφέραμε, εξαρτάται κυριαρχικά από την πρώτη. Η επικούρεια φιλοσοφία άσκησε σοβαρότατη επίδραση σε αρκετές νεώτερες Σχολές του λεγόμενου `ματεριαλιστικού κύκλου`, δηλαδή των υλιστών φιλοσόφων. Ιδιαίτερα δε επηρέασε πολύ τον μαρξισμό, που υιοθέτησε απόλυτα τη θεωρία του ότι η γνώση και οι διάφορες ψυχοπνευματικές μας λειτουργίες δεν είναι παρά παλιές αντανακλάσεις της εξωτερικής αντικειμενικής πραγματικότητας, δηλαδή της υλικής πραγματικότητας, μες την οποία ζούμε και υπάρχουμε. Ο Επίκουρος πέθανε στην Αθήνα από λιθίαση των νεφρών του, που του επέφερε διακοπή της ούρησής του.

ΕΠΙΚΤΗΤΟΣ (40 - 128 μ.Χ.)

Υπήρξε Έλληνας στωικός φιλόσοφος που είχε την καταγωγή του από την Ιεράπολη της Φρυγίας. Αρχικά έζησε σαν δούλος στη Ρώμη, όπου έλαβε μαθήματα φιλοσοφίας, από του Μουσώνιο και όταν κατόπιν απελευθερώθηκε ίδρυσε εκεί τη δική του φιλοσοφική Σχολή. Αργότερα όμως εκδιώχθηκε από τη Ρώμη, για να συνεχίσει τη δράση του ως δασκάλου φιλοσοφίας στη Νικόπολη (κοντά στη σημερινή μας Πρέβεζα). Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του φιλοσόφου αυτού ήταν η παροιμιώδης αταραξία του, η στωικότητά του και η απέριττη λιτότητά του. Ο Επίκτητος δεν έγραψε κάτι στη ζωή του, από καθαρή αποστροφή προς τη δόξα και την υστεροφημία. Κήρυξε όμως με ζήλο ακατάβλητο και πρόθεση φιλάλληλη (επιδιώκοντας να ωφελήσει τους ανθρώπους, δια μέσου της ηθικοποίησης τους) πως το ιδανικό του βίου μας βρίσκεται στην ηθική τελείωσή μας, ο δε σκοπός του στην ευδαιμονία, την οποία άλλος την

επιδιώκει με τον πλούτο, άλλος με τη δόξα και τις τιμές, άλλος με τις ηδονές κ.ο.κ. Τα πράγματα όμως αυτά, δεν είμαστε διόλου βέβαιοι ότι είναι δυνατόν και να τα επιτύχουμε. Αλλά κι αν τα πετύχει κάποιος, αντί να του φέρουν την ευδαιμονία, τον οδηγούν καμιά φορά στην κακοδαιμονία. ρα, το μόνο, που απομένει στην εξουσία μας και που αποτελεί την αληθή ευδαιμονία, είναι η `αταραξία της ψυχής`, με `άλλα λόγια η ψυχική γαλήνη και μακαριότητα. Και την τελευταία αυτή την προσεγγίζουμε, αν δεν ταραζόμαστε από πάθη και επιθυμίες ή φόβους εξωτερικών κακών, καθώς είναι π.χ. ο πόνος, η φτώχεια, η αρρώστια ή κι αυτός ο θάνατος ακόμη. Πέθανε στη Νικόπολη της Ηπείρου, σε ηλικία 88 ετών.

ΕΡΑΤΟΣΘΕΝΗΣ (275 - 194 π.Χ.)

Ο Ερατοσθένης ήταν ένας από τους πιο σπουδαίους λόγιους της Αλεξάνδρειας και από τους μεγαλύτερους σοφούς της αρχαιότητας. Ασχολήθηκε τόσο με τις θετικές επιστήμες, όπως είναι τα μαθηματικά, η γεωγραφία και η αστρονομία, όσο και με τη λογογραφία και την ποίηση. Γεννήθηκε γύρω στο 275 π.Χ., όντας κατά 11 χρόνια νεώτερος του Αρχιμήδη. Ο τελευταίος δε πολύ τον εκτιμούσε και γι' αυτό του αφιέρωσε το ονομαστό του έργο `Περί μηχανικών θεωρημάτων, προς Ερατοσθένη έφοδος`, στο οποίο του γράφει και τα εξής: `Βλέπων σε σπουδαίον και εξέχοντα εις την φιλοσοφίαν και έχοντα τιμήσει τα μαθηματικά`. Όταν ήταν 40 ετών τον κάλεσε ο βασιλιάς της Αιγύπτου Πτολεμαίος και του ανέθεσε τη διαπαιδαγώγηση του γιου και διαδόχου του, καθώς και τη διεύθυνση της περιώνυμης βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας, θέση στην οποία έμεινε μέχρι το τέλος της ζωής του. Πέθανε το 194 π.Χ., σε ηλικία 82 ετών. Ο

Ερατοσθένης ήταν πνεύμα πολυεδρικό, πρωτότυπο και δημιουργικό. Εκτός των άλλων θεωρείται και σαν ο ιδρυτής της `μαθηματικής γεωγραφίας`. Από τα έργα του Ερατοσθένη μόνο μεμονωμένα αποσπάσματά τους έχουν διασωθεί.

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ (330 - 270 π.Χ.)

Ο μεγάλος αυτός Έλληνας μαθηματικός, ο θεωρούμενος και σαν ο `πατέρας της γεωμετρίας`, γεννήθηκε στην Τύρο και πέθανε στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, σε ηλικία 60 ετών. Ο βασιλιάς Πτολεμαίος Α' τον περιέβαλε με την αμέριστη εκτίμησή του και τον είχε διορίσει οργανωτή και πρώτο Πρύτανη του Πανεπιστημίου της Αλεξάνδρειας, του οποίου ο ίδιος αυτός υπήρξε και ο ιδρυτής του. Σπουδαιότερα έργα του Ευκλείδη θεωρούνται τα εξής: 1) Το υπό τον τίτλο `Στοιχεία`, συναποτελούμενο από 13 συνολικά βιβλία, που είναι και το σπουδαιότερο απ' όλα. Περιέχει κάθε τι που επινόησε η ελληνική επιστήμη στον τομέα της θεωρίας των αριθμών και της γεωμετρίας επί αρκετούς αιώνες. Αρκεί να σημειωθεί σχετικά ότι το έργο τούτο του μεγάλου Έλληνα διανοητή έχει μεταφρασθεί σ' όλες τις ευρωπαϊκές γλώσσες, στα δε Αγγλικά Γυμνάσια διδάσκεται και τώρα ακόμη ολόκληροX και αυτό γιατί περιέχει τη λεγόμενη `Ευκλείδειο γεωμετρία`. 2) Τα `Δεδομένα`, 3) τα `Περί διαιρέσεων`, 4) Τα `Πορίσματα`, 5) Το `Περί κωνικών τομών`, 6) Το αστρονομικό του έργο `Φαινόμενα` κ.α. Από αυτά ορισμένα μόνο διασώθηκαν, ενώ τα άλλα χάθηκαν στο διάβα των αιώνων.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ (480 - 406 π.Χ.)

Ο Ευριπίδης γεννήθηκε στη Φλύα (το σημερινό Χαλάνδρι) και σε ηλικία 74 ετών πέθανε στην Αρέθουσα της

Μακεδονίας, όπου και τάφηκε. Σαν αίτιο του θανάτου του αναφέρεται από τους ιστορικούς το ότι κατασπαράχθηκε από τα άγρια σκυλιά του Μακεδόνα βασιλιά Αρχέλαου, που τον φιλοξενούσε τότε στην Αυλή του. Καταγόταν από άσημους γονείς, έτυχε όμως αρίστης ανατροφής κι ανάλογης εκπαίδευσης. Αρχικά ασχολήθηκε με τη ζωγραφική, αργότερα δε με την ποίηση και τη φιλοσοφία. Ήταν φίλος στενός του Σωκράτη. Παράλληλα άκουσε μαθήματα φιλοσοφίας και ρητορικής κοντά στον Πρωταγόρα, τον Πρόδικο και τον Αναξαγόρα. Υπήρξε βιβλιοφάγος, διαθέτοντας μια λίκαν θαυμαστή, για το καιρό του, πλούσια βιβλιοθήκη. Σαν χαρακτήρας ήταν αυστηρός, σύννους και αγέλαστος. Ορισμένοι τον κατηγορούσαν (και εξακολουθούν να τον κατηγορούν) για μισογύνη, χωρίς όμως το τελευταίο αυτό να είναι ολότελα αποδεδειγμένο. Λόγω της φοβερής του φιλομάθειας φημιζόταν για πολύ σοφός, σε σημείο που ένας χρησμός μαντείου έλεγε: `Σοφός Σοφοκλής, σοφότερος Ευριπίδης, ανδρών δ' απάντων Σωκράτης σοφότατος`. Πήρε πέντε πρώτες νίκες σε θεατρικούς διαγωνισμούς της εποχής του και αρκετές δεύτερες και τρίτες (`δευτέρεια` και `τρίτεια`). Έγραψε 74 συνολικά έργα, από τα οποία διασώθηκαν μόνο 19 δράματα του, τα οποία είναι τα εξής: `Λκηστις`, `Μήδεια`, `Ηρακλείδαι`, `Ιππόλυτος`, `Ανδρομάχη`. `Εκάβη`, `ικέτιδες`, `Ηλέκτρα`, `Ιφιγένεια εν Ταύροις`, `Ελένη`, `Φοίνισσαι`, `Ορέστης`, `Βάκχαι`, `Ιφιγένεια εν Αυλίδι`, `Ρήσος`, `Κύκλωψ`, `Τρωάδες`, `Ιων` και `Ηρακλής μαινόμενος`. Ο Ευριπίδης ήταν ο τραγικότερος μεγάλος ποιητής της αρχαιότητας και άσκησε αφάνταστα μεγάλη επίδραση σε όλη τη μετέπειτα δραματουργία, ως και την σύγχρονή μας εποχή ακόμη.

ΖΗΝΩΝ Ο ΚΙΤΙΕΥΣ (334 - 264 π.Χ.)

Καταγόταν από την πόλη Κίτιο της Κύπρου, απ' όπου έλαβε και την προσωυμία 'Κιτιεύς', είναι δε ο ιδρυτής και αρχηγός της Στωικής Σχολής των Ελλήνων φιλοσόφων. Αρχικά ήταν έμπορος, αλλά το καράβι, με το οποίο μετέφερε τα εμπορεύματά του, καθοδόν ναυάγησε, με αποτέλεσμα να χάσει όλη την περιουσία του και να καταλήξει στην Αθήνα, όπου και άρχισε αργότερα να καταγίνεται με τη φιλοσοφία. Όταν ένοιωσε τη σημασία της τελευταίας αυτής, είπε το περίφημο: 'Νυν ευπλόηκα, ότε εναυάγησα', που σημαίνει: 'Πήγε καλά το ταξίδι μου, όταν ναυάγησα'. Σαν δάσκαλοι του Ζήνωνα αναφέρονται οι φιλόσοφοι Κράτης, Στίλπων, Ξενοκράτης και Πόλεμων, κοντά στους οποίους και μαθήτευσε επί ολόκληρη εικοσαετία. Μετά το πέρας των σπουδών του ο Ζήνων ίδρυσε δική του φιλοσοφική Σχολή, που, επειδή τα μαθήματά της γίνονταν στην 'Ποικίλη Στοά', επονομάσθηκε από τούτο 'Στωική'. Ο Ζήνων ήταν έντιμος, ανιδιοτελής, ολιγαρκής και εγκρατής. Έργα του φιλοσόφου αυτού δεν έχουν δυστυχώς διασωθεί. Από παρεμβολές πάντως, περιεχόμενες σε συγγράμματα άλλων, φθάνουμε στο συμπέρασμα πως οι γενικές γραμμές της στωικής φιλοσοφίας του υπήρξαν οι επόμενες: 1) Διαιρούσε τη φιλοσοφία σε τρία μέρη, ήτοι: τη λογική, τη φυσική και την ηθική. 2) Πίστευε στο Θεό, σαν το δημιουργό της ζωής και σαν τη δύναμη εκείνη που προσδίδει τη μορφή στην ύλη και επιφέρει την ύπαρξη των ζωντανών οργανισμών. 3) Διακήρυττε ότι το ιδεώδες του βίου έγκειται στο φυσικό ευδαιμονισμό, τον οποία μας τον εγγυάται η ψυχική αταραξία και γαλήνη. Όταν δε κανείς αδυνατεί να προσφέρει στον εαυτό του και στους άλλους την ευδαιμονία, η ζωή τους δεν έχει πια νόημα κι επιβάλλεται η εκούσια διακοπή της (δηλαδή η αυτοκτονία). 4) Δίδασκε ότι η επιστημονική γνώση είναι απαραίτητο στοιχείο για την ηθική πράξη και ότι βάση της ηθικής μας είναι η προσήλωση προς το καθήκον.

Επίσης ότι η λογική φύση του ανθρώπου καθορίζει και την ηθικότητά του, αν ληφθεί υπόψη πως: ναι μεν ο Θεός παρέχει την ηθική στους ανθρώπους, αλλά το ηθικά καλό είναι θέμα εκλογής ελεύθερης για τον καθένα μας. 5) Είχε τη γνώμη ότι βασική αρετή αποτελεί η φρόνηση, απ' αυτή δε απορρέουν και οι υπόλοιπες τρεις αρετές που, (κατά τον Πλάτωνα), είναι η ανδρεία, η σωφροσύνη και η δικαιοσύνη. Για την ηθική τελείωση του ανθρώπου και την ολοκλήρωση της αρετής του, σαν όρο απαραίτατο έθετε: την `επί το αυτό συνύπαρξιν` και των τεσσάρων παραπάνω βασικών ανθρώπινων αρετών.

ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ (544 - 464 π.Χ.)

Ήταν ένας πολύ σημαντικός Αρχαιοέλληνας φιλόσοφος και συγγραφέας, που γεννήθηκε στην Έφεσο της Ιωνίας και πέθανε στην Αθήνα, σε ηλικία 80 περίπου ετών. Λογίζεται ότι είναι από τους πλέον βαθυστόχαστους φιλοσόφους της αρχαιότητας και ένας από τους δύο συνθεμελιωτές της ατομικής θεωρίας και των φυσικών επιστημών (ο άλλος είναι ο Δημοκράτης). Κατά τον Διογένη Λαέρτιο, το μοναδικό σύγγραμμα του Ηράκλειτου - που δε σώθηκε - είχε τον τίτλο `Περί φύσεως` και χωριζόταν σε τρεις πραγματείες, από τις οποίες η πρώτη μιλούσε για το Σύμπαν, η δεύτερη για την πολιτεία (το κράτος) και η τρίτη για το Θεό. Υπήρξε δημιουργός νέου ύφους, το οποίο αποκλήθηκε `αφοριστικό`. Ο λόγος του ήταν σειρά σύντομων αυτοτελών προτάσεων (`Αφορισμών`), με πλήρες όμως νόημα, που το διέθετε η κάθε μία από αυτές. Πυρήνας των επιστημονικό-φιλοσοφικών θεωριών του είναι η αντίληψη, που εκφράζεται στο διάσημο γνωμικό του, κατά το οποίο: `Αεί γίνεσθαι και μεταβάλλεσθαι πάντα και μηδέν μηδέποτε επί το αυτό μένειν`. Πίστευε, δηλαδή, ότι το παν βρίσκεται σε μια αέναη ροή, κάθε δε γένεση είναι

προϊόν διαρκών αντιθέσεων. Σε λογική ακολουθία, της πίστης τους αυτής, έλεγε πως ο πόλεμος - δηλαδή η διαμάχη των αντιθέσεων - είναι πατέρας κάθε αγαθού (πόλεμος πάντων γαρ πατήρ, πάντων βασιλεύς). Ο αγώνας αυτός, κατά τον Ηράκλειτο πάντοτε, δεν πρέπει κάποτε να σταματήσει. Διότι τότε θα διακοπεί η πρόοδος και η προαγωγή των αξιών, που εξασφαλίζεται ακριβώς από τη διαρκή διαπάλη των συγκρουόμενων μεταξύ τους αντίθετων τάσεων. Παράλληλα, πίστευε και στο Θεό, τον οποίο θεωρούσε έννοια υπερβατική, κείμενη εκτός και υπεράνω όλων των υπόλοιπων γνωστών μας όντων και πραγμάτων.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ (484 - 410 π.Χ.)

Ο Ηρόδοτος θεωρείται ως ο 'πατέρας της ιστορίας' και ένας από τους μεγαλύτερους και οξυδερκέστερους ιστορικούς ολόκληρου του κόσμου. Γεννήθηκε στην Αλικαρνασσό της Ιωνίας και πέθανε στην Ιταλική πόλη Θούριοι, που ήταν τότε αποικία των Αθηναίων, σε ηλικία 74 ετών. Το 445 π.Χ. ήλθε στην Αθήνα, όπου γνώρισε τον Περικλή και με τη συνδρομή του, διάβασε δημόσια την ιστορία του, παίρνοντας - κατά μια παράδοση - γι' αυτό σαν αμοιβή του δέκα τάλαντα. Ήταν γόνος πλούσιας και διακεκριμένης οικογένειας, απ' τις πιο καλές του τόπου του. Διέθετε μεγάλη περιέργεια και παρατηρητικότητα, λεπτό καλλιεργημένο πνεύμα, διεισδυτικότητα και πλήρη αμεροληψία στις ιστορικές του κρίσεις. Η ιστορία του Ηροδότου διαιρείται σε 9 βιβλία, που το καθένα έχει σα τίτλο του το όνομα μιας από τις εννέα μούσες των αρχαίων. Ταξίδεψε πάρα πολύ ανά τον κόσμο, βλέποντας και παρατηρώντας τους ανθρώπους και τα διάφορα πολιτικοκοινωνικά φαινόμενα της εποχής του. Γι' αυτό δε και υποστηρίζεται από πολλούς ότι υπήρξε συνάμα ο πρώτος δημοσιογράφος του κόσμου. Παράλληλα

θεωρείται και ως ο ιδρυτής της γεωγραφίας. Επίσης ως ένας από τους πιο μεγάλους αρχαίους περιηγητές.

ΗΣΙΟΔΟΣ (790 - 730 π.Χ.)

Ο Ησίοδος είναι, μετά τον Όμηρο, ο παλαιότερος ποιητής της αρχαίας Ελλάδας και λογίζεται σαν ο `δημιουργός του διδακτικού έπους`. Γεννήθηκε στην σκρά του Ελικίωνα, όπου και πέθανε, σε ηλικία 60 ετών, το δε μνημείο του είχε στηθεί στον Ορχομενό της Βοιωτίας, όπου σωζότανε επί πολλούς αιώνες. Τα δύο επικά ποιήματά του: 1) `Θεογονία` (στο οποίο εκθέτει τα όσα αφορούν στη γέννηση και τις μάχες των Θεών, καθώς και στην περιγραφή του Κάτων Κόσμου) και 2) `Έργα και ημέρες`, (στο οποίο παραθέτει συμβουλές για τη γεωργία, το εμπόριο και τη ναυτιλία), έχουν μεταφρασθεί στις γλώσσες όλης της Ευρώπης και πολλών άλλων χωρών του υπόλοιπου κόσμου. Είναι και ο πρώτος ποιητής, που ενδιαφέρθηκε για τη ζωή και τα προβλήματα των απλών λαϊκών ανθρώπων (γεωργών, βουκόλων κ.λπ).

ΘΑΛΗΣ Ο ΜΙΛΗΣΙΟΣ (624 - 546 π.Χ.)

Γεννήθηκε στη Μιλητό και πέθανε σε ηλικία 78 ετών από ηλίαση, ενώ παρακολουθούσε στην αρχαία Ολυμπία του εκεί αγώνες. Ήταν αυτοδίδακτος, λόγω όμως της μεγάλης του παρατηρητικότητας και πολυμέρειας, έγινε μετά ένας από τους επτά Αρχαιοέλληνες σοφούς. Ταξίδεψε στην Περσία και την Αίγυπτο, όπου, με μοναδικό μέσο το ραβδί του, κατόρθωσε να μετρήσει το ύψος των πυραμίδων, υπολογίζοντας του με βάση τη σκιά τους, και την ώρα της ημέρας, κατά την οποία έγινε η μέτρηση. Εξάλλου, πραγματοποίησε και λίαν σοβαρές ανακαλύψεις στους κλάδους της φυσικής, της αστρονομίας και της γεωμετρίας, όντας ο πρώτος που επεσήμανε τα

φυσικά φαινόμενα του ηλεκτρισμού και του μαγνητισμού. Παράλληλα δε, πρώτος επίσης αυτός καθόρισε και την `Αρχή της θεωρητικής αναζήτησης των αιτιών`, πάνω στην οποία εδράζεται έκτοτε κάθε διανοητική προσπάθεια στο χώρο της φιλοσοφίας και της επιστήμης. Πέρα από αυτά επινόησε και κατασκεύασε μηχανήματα υπολογισμού των αποστάσεων, διαίρεσε το έτος σε 365 ημέρες και το μήνα σε 30 ημέρες. Εκείνο, πάντως, που προξενεί τη μέγιστη κατάπληξη στο σύγχρονο μελετητή, είναι η πολυμέρεια των ενδιαφερόντων του και η ικανότητά του για συνθετική θεώρηση των φαινομένων της πραγματικότητας. Και μόνο δε το γεγονός ότι η επιστημονική του μεγαλοφυΐα ανακάλυψε πρώτη αυτή τον ηλεκτρισμό, ξεκινώντας από την παρατήρηση της έλξης, την οποία προκαλεί η τριβή του ήλεκτρου (κεχριμπαριού), θα ήταν αρκετό για να τον καταστήσει αθάνατο στις τάξεις των πιο μεγάλων διανοητών της Οικουμένης. Ήταν συνάμα ο Θαλής και μια ανώτερη ηθική προσωπικότητα. Σώφρονας, έντιμος, ακέραιος και από κάθε γενικά άποψη ανεπίληπτος. Οι συμπολίτες του Μιλήσιοι χάραξαν στον τάφο του το εξής επίγραμμα: `Ει ολίγον το δε σήμα, το δε κλέος ουρανομηκες`, δηλαδή: `Ο χώρος μεν που πιάνει ο τάφος σου είναι μικρός, αλλά η δόξα σου εκτείνεται μέχρι τον ουρανό`.

ΘΕΟΓΝΙΣ Ο ΜΕΓΑΡΕΥΣ (570 - 480 π.Χ.)

Υπήρξε σπουδαίος ελεγειακός ποιητής της αρχαιότητας. Για την καταγωγή του όμως υπάρχει αντιγνώμια ζωηρή. Και άλλοι μεν τον θεωρούν σαν καταγόμενο απ' τα Μέγαρα της Αττικής, άλλο δε από τα Μέγαρα της Σικελίας. Κρατούσα όμως και αρκετά πιο πιθανή είναι η πρώτη από τις παραπάνω δύο εκδοχές. Ήτανε πλούσιος κτηματίας και άνηκε στην αριστοκρατική μερίδα της

πατρίδας του. Μετά την πτώση του τυράννου των Μεγάρων Θεαγένη, ανέλαβε αυτός αρχηγός του κόμματος των αριστοκρατών. Χρήνη, όμως, σε λίγο επικράτησε μια επανάσταση των δημοκρατικών, που καταδίωξε πολύ τον ποιητή και το κόμμα, το οποίο αυτός εκπροσωπούσε. Έκτοτε δε ο Θεογνίς, πάμπτωχος, και μη έχοντας `που την κεφαλή κλίνει` άρχισε να περιπλανιέται ανά τις πόλεις της Ελλάδας. Έτσι πήγε στη Βοιωτία, την Εύβοια, τη Σπάρτη, τη Σικελία κ.λπ. Αργότερα όμως, νοσταλγώντας πάντα την πατρίδα του, αναγκάστηκε από τα πράγματα να αναγνωρίσει το δημοκρατικό πολίτευμα της, επανερχόμενος σ' αυτή. Έγραψε κατά το πλείστον ελεγείες. Σώθηκαν όμως μόνο δύο βιβλία του, από τα οποία το ένα περιέχει γνώμες φύσης ηθικό-πολιτικής και το άλλο στίχους καθαρά ερωτικούς. Τα ποιήματα του Θεογνί, όχι μόνο τα τραγουδούσαν επί πολλούς αιώνες στα διάφορα συμπόσια, αλλά, λόγω της παιδαγωγικής αξίας τους και των ηθικών διδαγμάτων τα οποία περιείχαν, τα έβαλαν, παράλληλα, σαν μάθημα στα σχολεία της Αθήνας και ορισμένων άλλων αρχαιοελληνικών πολιτειών.

ΘΕΟΚΡΙΤΟΣ (315 - 250 π.Χ.)

Ο Θεόκριτος ήταν ο μεγαλύτερος βουκολικός ποιητής και ένας από τους περιφημότερους Έλληνες στιχουργούς ολόκληρης της αρχαιότητας. Κατά την επικρατέστερη γνώμη γεννήθηκε στις Συρακούσες της Σικελίας, έχοντας πατρική καταγωγή από την Κω, πέθανε δε σε ηλικία 65 ετών στις Συρακούσες. Έγραψε τα περίφημα `Ειδύλλια`, δηλαδή βουκολικά στιχουργήματα ερωτικού και συναισθηματικού χαρακτήρα, διακρινόμενα για τη χάρη, την πηγαία έμπνευση και τη γνήσια καθαρότητα της ποιητικής μορφής, με την οποία είχανε αυτά γραφτεί. Επίσης έγραψε ύμνους, επιγράμματα, ιάμβους κ.α. Από το σύνολο των έργων του διασώθηκαν ως τις μέρες μας

μόνο 30 ειδύλλια και 24 επιγράμματα. Αρκετών όμως, από τα τριάντα τούτα ειδύλλια, θεωρείται από ορισμένους σαν πολύ αμφίβολη η γνησιότητά τους.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΣ (372 - 287 π.Χ.)

Γεννήθηκε στην Ερεσσό της Λέσβου, πέθανε δε στην Αθήνα, σε ηλικία 85 ετών. Υπήρξε ονομαστός περιπατητικός φιλόσοφος και σύγχρονος φυσιοδίφης. Μετά το θάνατο του ιδρυτή της ομώνυμης Σχολής Αριστοτέλη, ανέλαβε αυτός την αρχηγία της, καθώς και τη διεύθυνση του `Αριστοτέλειου Λυκείου`. Εξάλλου ήταν και πολυγραφότατος συγγραφέας. Έγραψε συνολικά 240 έργα. Δυστυχώς όμως από όλα αυτά διασώθηκαν μόνο τα εξής βιβλία του: 1) `Τα αίτια των φυτών`, διαιρεμένο σε 6 μέρη, 2) `Η ιστορία των φυτών`, που απαρτίζεται από 9 μέρη και 3) Οι περίφημοι `Χαρακτήρες` του. Αρχικά λεγόταν Τύρταμος, αλλά, για λόγους ευφωνίας, μετέβαλε αργότερα το όνομά του σε Εύφραστος και στη συνέχεια σε Θεόφραστος. Στη Σχολή των `περιπατητικών` είχε πάνω από 2.000 μαθητές και έχαιρε τεραστίας εκτίμησης από τους Αθηναίους. Με τα εισοδήματά από τα μαθήματά του έγινε αρκετά πλούσιος, ώστε να έχει δούλους και να ζει με ιδιαίτερη τρυφή και πολυτέλεια. Στο ευρύτερο κοινό ο Θεόφραστος είναι γνωστός από το έργο του `Χαρακτήρες`, το οποίο περιλαμβάνει 30 συνολικά κεφάλαια και πρόλογο. Στο καθένα δε από τα κεφάλαιά του περιγράφεται με οξεία δηκτικότητα, απλότητα και ακριβολογία και από ένα πρότυπο ξεχωριστό του αντίστοιχου χαρακτήρα. Έτσι οι χαρακτήρες που αναλύονται στο έργο αυτό, είναι οι εξής: Ο είρωνας, ο κόλακας, ο φλύαρος, ο αγροίκος, ο φιλάρεσκος, ο αναιδής, ο πολύλογος, ο διαδοσίας, ο ξεδιάντροπος, ο μικρολόγος, ο απρεπής, ο φορτικός, ο ψευδοπρόθυμος, ο μωρός, ο αυθάδης, ο δεισιδαίμονας, ο μεμψίμοιρος, ο

φιλύποπτος, ο ακάθατος, ο οχληρός, ο ματαιόδοξος, ο φιλάργυρος, ο αλαζόνας, ο υπερήφανος, ο δειλός, ο ολιγαρχικός, ο οψιμαθής, ο κακολόγος, ο φιλοπόνηρος και ο αισχροκερδής.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ (471 - 395 π.Χ.)

Ο Θουκυδίδης υπήρξε μέγας ιστορικός. Χωρίς καμιά απολύτως υπερβολή ήταν ο μεγαλύτερος ιστορικός και κριτικός ολόκληρης της αρχαιότητας. Καταγόταν από πλούσια αριστοκρατική οικογένεια και γεννήθηκε στον Αλιμούντα (τον σημερινό λιμο του Παλαιού Φαλήρου), πέθανε δε στη πόλη Σκαπτή της Θράκης, σε ηλικία 76 ετών. Είχε βίαιο θάνατο, γιατί τον δολοφόνησαν, επειδή κατηγορήθηκε ότι (σαν στρατηγός των Αθηναίων στην εκστρατεία της Αμφίπολης) δεν πέτυχε να σώσει την πιο πάνω πόλη των Θρακών από τους Σπαρτιάτες του Βρασίδα. Δασκάλους του είχε τον φιλόσοφο Αναξαγόρα και τον ρήτορα Αντιφώντα. Περιηγήθηκε πολλά μέρη, μεταξύ των οποίων την Πελοπόννησο, τη Μακεδονία (όπου τον φιλοξένησε ο βασιλιάς της Αρχέλαος), τη Σικελία, την Ιταλία κ.α. Το βασικό και ως κλασικό θεωρούμενο σύγγραμμα του Θουκυδίδη είναι η περίφημη 'Ιστορία του Πελοποννησιακού Πολέμου', που καλύπτει όχι όλη τη διάρκεια του, αλλά μόνο το διάστημα μεταξύ των ετών 431 και 411 π.Χ. Η όλη αυτή ιστορική συγγραφή συγκροτείται από 8 συνολικά βιβλία. Μετάφραση της ιστορίας του Θουκυδίδη στη νεοελληνική μας γλώσσα εκπόνησε, μεταξύ άλλων, και ο Ελευθέριος Βενιζέλος, με πρόλογο του Δημήτρη Κακλαμάνου.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ (460 - 370 π.Χ.)

Η ορθολογική ιατρική - που έθεσε τις βάσεις της επιστημονικής ιατρικής - θεμελιώθηκε από τον Ιπποκράτη

τον Κώο (460-370 π.Χ.) κατά την περίοδο του Χρυσού Αιώνα. Η γενεαλογία του Ιπποκράτη έχει συνδεθεί με την ελληνική μυθολογία. Αναφέρεται ότι ήταν 20ος απόγονος της γενιάς του ημίθεου Ασκληπιού (γιου του Απόλλωνα) που αργότερα θεοποιήθηκε ως Θεός και προστάτης της ιατρικής τέχνης. Οπωσδήποτε όμως, είναι βέβαιο ότι πρώτος δάσκαλός του υπήρξε ο πατέρας του, ιατρός Ηρακλείδης και ότι ανάμεσα στους εκπαιδευτές του συγκαταλέγονται ο Ηρόδικος ο Σηλυμβριανός, περίδοξος γυμναστής και διαιτολόγος και ο διάσημος ρήτορας Γοργίας ο Λεοντίνος. Η βιογραφία ωστόσο, του πολυταξιδεμένου Ιπποκράτη, που κατά τον Σουίδα πέθανε σε βαθιά γεράματα σε ηλικία 94 ετών, κοντά στη Λάρισα, έχει μερικά κενά και αμφιλεγόμενα σημεία στα οποία προσπαθούν να δώσουν έμφαση, μερικοί πολέμιοι του Ιπποκρατικού πνεύματος, με σκοπό να αμφισβητήσουν την εγκυρότητα και να διεκδικήσουν την πατρότητά του. Επιφανέστερος απ' όλους τους Ασκληπιιάδες του καιρού του, ήταν ο πρώτος που ταξινόμησε με σύστημα τα δεδομένα της ιατρικής και καθιέρωσε τη μεθοδική αντιμετώπιση των διαφόρων νοσημάτων. Ο Ιπποκράτης εκφράζει την άποψη ότι το άτομο νοσεί όταν αφήνει τον οργανισμό του να εξασθενεί. Ισχυρός υγιείς οργανισμός προλαβαίνει τις ασθένειες και δεν υπόκειται την φθορά τους. Ασχολείται με το να ισχυροποιήσει τον οργανισμό με φυσικό τρόπο και δεν τρέχει πίσω από τα προβλήματα που ο εξασθενημένος οργανισμός αρχίζει να παρουσιάζει το ένα μετά το άλλο, βοηθώντας έτσι τον οργανισμό να επανέλθει στην φυσιολογική υγιή του κατάσταση. (ως γνωστό, είναι σημαντικό να προλαβαίνουμε τις ασθένειες γιατί αυτές επιταχύνουν την διαδικασία της γήρανσης). Αποσκοπεί έτσι, το άτομο να μην νοσεί, ώστε να επεκτείνει το όριο και την ποιότητα της ζωής του με φυσικό τρόπο, μεταφέροντας γενετικά στις επόμενες γενιές του υγεία

και μακροζωία. Συγκέντρωση Βιβλίων του Ιπποκράτη Τα βιβλία που απαρτίζουν την Ιπποκρατική Συλλογή ανάγονται μεταξύ του 450 π.χ. Ανάγοντας κατά συνέπεια στην χρονική περίοδο που έζησε ο Ιπποκράτης «460-370», λίγο πριν και λίγο μετά απ' αυτόν. Αποδίδονται στην πλειοψηφία τους στον Ιπποκράτη και τους μαθητές του, ενώ μερικά θεωρείται ότι προέρχονται από την παλαιότερη ακμάσασα σχολή της Κνίδου στην έναντι της Κω μικρασιατική ακτή. Τα χειρόγραφα αυτά κυκλοφορούσαν στην αρχή με τη μορφή φυλλαδίων ανάμεσα στους λογίους της εποχής και μεταξύ αυτών που ασκούσαν την ιατρική. Ανάμεσα στα κείμενα που συνιστούν ενότητες καθορισμένου περιεχομένου περιλαμβάνονται και γραπτές σημειώσεις, οι οποίες διατηρήθηκαν και έφθασαν μέχρι την εποχή μας. Όλα αυτά τα χειρόγραφα κυκλοφορούσαν χωρίς τίτλους όπως άλλωστε και όλα τα αρχαία ελληνικά κείμενα. Τα χειρόγραφα αυτά μεταφέρθηκαν αργότερα κατά την κλασική εποχή και τοποθετήθηκαν στη γνωστή Αλεξανδρινή Βιβλιοθήκη. Επειδή όμως τα βιβλία αυτά δεν έφεραν τίτλους, προκειμένου να ταξινομηθούν στη βιβλιοθήκη, τους εδίδετο ένα όνομα το οποίο εν συνεχεία μετά τη μελέτη και το σχολιασμό από ειδικού μπορούσε να αλλάξει. Κατά τη ρωμαϊκή εποχή τα ιπποκρατικά κείμενα μελετώνται από επιφανείς πνευματικούς ανθρώπους της εποχής όπως ο Κέλτος γνωστός ως «Λατίνος Ιπποκράτης», ο Γάιος Πλίνιος κ.α. Στα χρόνια του Βυζαντίου, η έξαρση του μοναχισμού και η ίδρυση μοναστηριών συνέβαλε στην συγκέντρωση πλείστων χειρογράφων της κλασικής περιόδου, επομένως και των ιπποκρατικών κειμένων. Τα γνωστότερα ιπποκρατικά κείμενα είναι τα εξής: «Περί ιατρού», «Περί Ευσχημοσύνης», «Παραγγελία», «Περί Κρίσεως», «Περί κρισίμων», «επιστολαί», «Δόγμα», «Επισώμιος», «Πρεσσεκτικός». Ο Ιπποκράτης δημιούργησε θεμελιώδη

αξιώματα, τα οποία, έκτοτε και μέχρι σήμερα, αποτελούν τη στέρεη βάση της ιατρικής επιστήμης και συνέταξε τον όρκο των λειτουργών της, που ισχύει επίσης μέχρι και σήμερα. Έγραψε 72 έργα, από τα οποία όμως μόνο ελάχιστα σώθηκαν. Ανάμεσα δε στα διασωθέντα είναι και τα εξής: Το `Περί αρχαίας ιατρικής`, το `Περί ανέμων, υδάτων και τόπων`, το `Περί διαίτης οξέων`, το `Περί επιδημιών` κ.α. Υπήρξε σεμνός και αφιλόργυρος. Για τις επιτυχημένες θεραπείες του έγινε το αντικείμενο του θαυμασμού σε κάθε γενικά γωνιά της αρχαίας Ελλάδας. Πάνω απ' όλα όμως οι Αρχαίοι Έλληνες τον τιμούσαν ως το μεγάλο δάσκαλο της επιστήμης του Ασκληπιού. Ήταν πολυγραφότατος, ηθικός, συνετός, δίκαιος και μετριοφρονας. Χάρη δε σε αυτόν η ιατρική απέβαλε τον προηγούμενο εμπειρικό και μυστικιστικό (παπαδοκρατικό) της χαρακτήρα. Σαν βασικά ρητά του Ιπποκράτη μπορεί να θεωρηθούν τα εξής δύο: 1) `Πάν το πολύ τη φύσει πολέμιον`, δηλαδή: `Κάθε τι το υπερβολικό δεν το ανέχεται η φύση`. Και 2) `Ουδέν όφελος εκ των απάντων αγαθών εστί, εάν το υγιαίνειν και μόνο απή`, δηλαδή: `Αν απουσιάζει η υγεία από τον άνθρωπο, δεν υπάρχει κάποιο όφελος γι' αυτόν απ' όλα γενικά τα άλλα αγαθά του`.

ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ (436 - 338)

Ο Ισοκράτης ήταν μέγας και επιφανής ρητοροδιδάσκαλος της αρχαιότητας, ρήτορας εξαίρετος κι ο ίδιος, κατά γενική ομολογία ο τελειότερος μεταξύ όλων χειριστής του Αττικού πεζού λόγου. Γεννήθηκε στην Αθήνα από πατέρα πλούσιο, που του έδωσε γενικά τα υλικά εφόδια για να σπουδάσει και να εκπαιδευθεί με πλήρη αρτιότητα. Πέθανε στην Αθήνα σε ηλικία 98 ετών, αυτοκτονώντας μετά τη μάχη της Χαιρώνειας και την εκεί μεγάλη ήττα των συμπολιτών του Αθηναίων. (Καταδίκασε ο ίδιος τον

εαυτό του στον από ασιτία θάνατο). Δάσκαλοί του ήταν οι σοφιστές Γοργίας, Πρωταγόρας και Πρόδικος. Μετέπειτα όμως μαθήτευσε και κοντά στον Σωκράτη, του οποίου η διδασκαλία και η αρετή τον γοήτευσαν κυριολεκτικά. Αργότερα ίδρυσε δική του Σχολή, αρχικά μεν στη Χίο, κατόπιν δε στην Αθήνα, όπου εκτός απ' τη ρητορική, δίδασκε και τη φιλοσοφία. Λόγω της μεγάλης φήμης, που απόκτησε σαν δάσκαλος, η Σχολή του συγκέντρωσε πλήθος μαθητών, με αποτέλεσμα να γίνει πλουσιότατος (Ας σημειωθεί πως η μεγάλη του πατρική περιουσία χάθηκε πιο πριν, στα χρόνια του Πελοποννησιακού πολέμου). Καθώς μας αναφέρει ο Κικέρωνας, από τη Σχολή του Ισοκράτη ξεπήδησαν πλείστοι όσοι υπέροχοι άνδρες, που, εξοπλισμένοι με μεγάλες αρετές και πλούτο γνώσεων, διέπρεψαν πολύ κατόπιν, είτε ως πνευματικοί άνθρωποι (ρήτορες, ιστορικοί και ποιητές) είτε ως πολιτικοί είτε ως πολέμαρχοι της πόλης τους. Από τα 26 συνολικά έργα του διασώθηκαν μόνο τα 21, καθώς και 10 επιστολές του, απευθυνόμενες σε διακεκριμένα πρόσωπα της εποχής του. Περίφημοι από τους διασωθέντες δημόσιους λόγους του θεωρούνται οι εξής: Ο `Αρειοπαγήτικος`, ο `Πανηγυρικός`, ο `Παναθηναϊκός`, ο `Περί ειρήνης`, ο `Προς Φίλιππον`, ο `Προς Νικοκλέα`, ο `Προς Ευαγόραν`, ο `Πλαταιϊκός`, ο `Περί αντιδόσεως` κ.α. Ως ρήτορας ο Ισοκράτης επεδίωκε την ευφωνία, απέφευγε τις χασμωδίες, μεταχειριζόταν αρκετά από τα σχήματα λόγου του Γοργία και των άλλων ρητόρων ή σοφιστών, συναρμόζοντας τις λέξεις κατά τέτοιο τρόπο, ώστε κάθε φράση του να είναι αρμονική, αλλά συνάμα πομπώδης και εντυπωσιακή. Από την πλευρά του περιεχομένου τους οι λόγοι του αποσκοπούσαν όχι μόνο στο να μορφώσουν επιστημονικά τους μαθητές του, αλλά και στο να τους οπλίσουν με ορθή κρίση, αυτοκυριαρχία και χαρακτήρα σταθερό, δημιουργώντας τους έτσι ως

πολίτες έντιμους και αγαθούς. Τους ήθελε `ικανούς εις το νοείν και πράττειν τα δέοντα`. Στο πολιτικό πεδίο ο Ισοκράτης, λόγω της φυσικής του ατολμίας και της αδύνατης φωνής του, δεν έλαβε άμεση ανάμιξη. Πάντως, σε ότι αφορά τις ατομικές του πεποιθήσεις, υπήρξε θερμός υπέρμαχος της ενότητας του Ελληνισμού και με επιστολές προς τον Φίλιππο τον ενθάρρυνε και τον παρότρυνε προς την κατεύθυνση αυτή. Πίστευε, δηλαδή, πως ήταν αναγκαίο να συνενωθούν όλοι οι Έλληνες κάτω από τη νέα ισχυρή Μακεδονική ηγεσία, για να εκστρατεύσουν στη συνέχεια εναντίον των κοινών εχθρών τους, των Περσών. Οι Αθηναίοι, τιμώντας τη μνήμη του, τον κήδεψαν με δημόσια δαπάνη και πάνω στον τάφο του τοποθέτησαν μια σειρήνα, ως σύμβολο, κατά κάποιον τρόπο, της τεράστιας ρητορικής σαγήνης του Ισοκρατείου λόγου.

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ (600 - 530 π.Χ.)

Ο από τη Λίνδο της Ρόδου καταγόμενος Κλεόβουλος, ένας από τους επτά Αρχαιοέλληνες σοφούς, δοξάστηκε πάρα πολύ από τα ασύγκριτα του γνωμικά και αποφθέγματα, στον κύκλο των οποίων ανήκουν και τα εξής τέσσερα: `Παν μέτρον άριστον`, `Ο συ μισείς, έτερω μη ποιήσης`, `Ηδονής κρατείν`, `Βία μηδέν πράττειν`. Κατά την επικρατέστερη άποψη ο σοφός είχε Δωρική προέλευση, ο ίδιος δε έλεγε πως έλκει την καταγωγή του απευθείας από τον Ηρακλή. Πέθανε στη Λίνδο, σε ηλικία 70 ετών, και στο μνήμα του επάνω οι Ρόδιοι, χάραξαν το επίγραμμα: `νδρα σοφόν Κλεόβουλον αποφθίμενον καταπένθει ηδε πατρίς Λίνδος, πόντω αγαλλόμενην`, που σημαίνει: `Τον σοφό Κλεόβουλο κλαίει αυτή εδώ η πατρίδα του, η Λίνδος, η από τη γύρω θάλασσά της λαμπρυνόμενη`. Μεταξύ των άλλων ο Κλεόβουλος έγραψε - κατά τη σχετική παράδοση - και

3.000 γρίφους (αινίγματα), καθώς και πλήθος επιγράμματα. Σύμφωνα με τον Πλούταρχο χρημάτισε και τύραννος της πόλης του, της Ροδιακής Λίνδου.

ΚΡΑΤΗΣ (4ος αιώνας π.Χ.)

Ο Κράτης ήταν κυνικός φιλόσοφος και ο σπουδαιότερος από τους μαθητές του περίφημου Διογένη. Γεννήθηκε στη Θήβα, γύρω στο 330 π.Χ. Η οικογένειά του υπήρξε πλούσια, αλλά ο ίδιος αυτός ζούσε πενιχρά, φρονώντας ότι οι φιλόσοφοι δεν πρέπει να έχουν την ανάγκη των χρημάτων. Επισκέφθηκε πολλές φορές την Αθήνα και ήταν ένας από τους δασκάλους του μετέπειτα ιδρυτή και αρχηγού της Στωικής Σχολής - μεγάλου φιλοσόφου Ζήνωνα του Κιτιέα. Έγραψε αρκετά έργα, μεταξύ των οποίων ποιήματα, επιστολές και τραγωδίες, με περιεχόμενο γνήσια φιλοσοφικής υφής. Πέθανε σε βαθιά γεράματα στη Θήβα, όπου και τάφηκε.

ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ (120 - 200 μ.Χ.)

Ήταν διακεκριμένος πολυγραφότατος σοφιστής και συγγραφέας του καιρού του, καταγόμενος από τη Συρία. Έγραψε περισσότερα από 80 έργα, όλα δε στην Αττική διάλεκτο. Ταξίδεψε σ' όλες σχεδόν τις χώρες του αρχαίου Ρωμαϊκού κράτους. Έμαθε τη ρητορική και εργάσθηκε αρχικά ως δικηγόρος. Αργότερα όμως έγινε και σοφιστής, επιδεικνύοντας την τέχνη του στα πανηγύρια και τις εορτές. Στη συνέχεια, γοητευμένος από τους πλατωνικούς, άρχισε να επιδίδεται και στη φιλοσοφία. Τα ωραιότερα από τα έργα του είναι γραμμένα διαλογικά, σ' αυτά δε ειρωνεύεται (μαστιγώνοντάς τα), τα ελαττώματα της δεισιδαιμονίας, της τυπολατρίας των γραμματιζόμενων και της προσποίησης των ασχολούμενων με τη φιλοσοφία. Έτσι, αναδείχθηκε σε ικανότητα των ανθρώπινων παθών και αδυναμιών, που με

το χλευασμό τους, επεδίωξε να τα θεραπεύσει ή έστω, σε σημαντικό βαθμό, να τα περιορίσει. Αναφέρεται ότι πέθανε σε ηλικία 80 ετών στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, υποφέροντας από ποδάγρα.

ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ (9ος αιώνας π.Χ.)

Υπήρξε μεγάλος νομοθέτης της αρχαίας Σπάρτης, στη δε σιδερένια, πράγματι, νομοθεσία του αποδίδεται όλη η μετέπειτα ένδοξη εξέλιξη των Λακεδαιμονίων και της πρωτεύουσάς τους της Σπάρτης. Οι πληροφορίες μας για το Λυκούργο είναι λίαν συγκεχυμένες, οι περισσότερες δε προέρχονται απ' την προφορική μόνο παράδοση, που είχε φθάσει ως τον Ξενοφώντα και τον Πλούταρχο, οι οποίοι και έγραψαν σε σχέση μ' αυτόν. Η νομοθεσία του Λυκούργου φαίνεται ότι απαρτιζόταν από διάφορες `ρήτρες`, (δηλαδή προφορικούς νόμους), οι οποίες κατόπιν αποτέλεσαν τους βασικούς κανόνες της οργάνωσης, διάρθρωσης και λειτουργίας του πολιτικοκοινωνικού συστήματος της Σπάρτης για πολλούς αιώνες. Με τις `ρήτρες`, εκτός από τα όσα παραπάνω αναφέραμε, ρυθμιζόταν και η ανατροφή και πειθαρχία των πολιτών, επιβαλλόταν η υποταγή των νεότερων προς τους πρεσβύτερους τους κατά την ηλικία και κολάζονταν πολύ σκληρά η ανανδρία και η αγαμία. Το πολίτευμα, που διαμόρφωσε η Λυκούργειος νομοθεσία, απέβλεπε εξάλλου, στο να κάνει τον πολίτη ελεύθερο, σώφρονα, ολιγαρκή, αυτάρκη, πειθαρχικό και αφοσιωμένο `ψυχή τε και σώματι` προς την ιδέα της πατρίδας του.

ΛΥΣΙΑΣ (450 - 371 π.Χ.)

Ο Λυσίας, ένας απ' τους πιο μεγάλους ρήτορες της αρχαιότητας, γεννήθηκε στην Αθήνα όπου και πέθανε σε

ηλικία 79 ετών. Ο πατέρας του λέγεται πως ήταν Συρακούσιος. Είχε δημοκρατικό φρόνημα, γι' αυτό δε, όταν καταλύθηκε η Αθηναϊκή δημοκρατία, έφυγε στα Μέγαρα, όπου και βοήθησε τους δημοκράτες, που, στο μεταξύ, επαναστάτησαν κατά των ολιγαρχικών. Μετά την επάνοδο της δημοκρατίας στην Αθήνα ξαναγύρισε σ' αυτή και επιδόθηκε στην κατά απαγγελία εκπόνηση λόγων, που, λόγω της μεγάλης επιτυχίας, έγιναν σε λίγο περιζήτητοι. Έγραψε, κατ' άλλους 400, κατ' άλλους δε 240 λόγους, από τους οποίους όμως, διασώθηκαν ολόκληροι μόνο 34 και αποσπάσματα από τους άλλους, που χάθηκαν. Οι λόγοι του ξεχωρίζουν για τη λαμπρότητα του ύφους, τη διαλεκτική δεινότητα, τη σαφήνεια και τη δύναμη των επιχειρημάτων, τα οποία αναπτύσσονται σ' αυτούς, διαιρούνται σε τρεις κατηγορίες: Τους 'Επιδεικτικούς' που απαγγέλλονταν σε δημόσιες εκδηλώσεις, τους 'Συμβουλευτικούς' που εκφωνούνταν μπροστά στην Εκκλησία του Δήμου και το Βουλευτήριο και τους 'Δικανικούς', που αφορούσαν σε υποθέσεις ιδιωτικές εκκρεμείς στα δικαστήρια της πόλης. Τα χαρακτηριστικά των δικανικών αγορεύσεων του Λυσία υπήρξαν η βραχυλογία, η εξαίρετη ηθοποιία του σαν ρήτορα και η εν γένει ικανότητά του στο να πείθει τους δικάζοντες και το ακροατήριό του. Σπουδαιότερος λόγος του θεωρείται ο 'Κατά Ερατεσθένους', που ως στόχο του είχε τον ομότεχνό τους ρήτορα Ερατοσθένη, έναν από τους 30 τυράννους, τους καταλύσαντες την Αθηναϊκή Δημοκρατία, που ήταν κι ο πρωταίος της άγριας δολοφονίας του αυταδελφού του Λυσία, Πολέμαρχου. Από τους λόγους του προς ιδιώτες, δηλαδή του δικανικούς, έγινε σε λίγο πολύ πλούσιος και έζησε με άνεση οικονομική, παρότι, μετά την επιστροφή του από τα Μέγαρα, ήταν μόνο μέτοικος κι όχι απόλυτα ενεργός πολίτης της Αθηναϊκής Δημοκρατίας.

MENANΔΡΟΣ (342 - 291 π.Χ)

Ο Μένανδρος ήταν ο μεγαλύτερος ποιητής της νεώτερης Αθηναϊκής κωμωδίας, συνάμα δε φιλόσοφος και χρονογράφος. Γεννήθηκε στην Αθήνα, όπου και πέθανε σε ηλικία 51 ετών. Κατά μία παράδοση πνίγηκε στον Πειραιά, όπου είχε πάει με άλλους για να κολυμπήσει. Προερχόταν από λίαν εύπορη οικογένεια των Αθηνών και σπούδασε φιλοσοφία. Συνδέθηκε στενά με τον Θεόφραστο και το συνομήλικό το υδιάσημο φιλόσοφο Επίκουρο. Έγραψε παραπάνω από 100 κωμωδίες, από τις οποίες όμως μόνο 8 βραβεύτηκαν σε διαγωνισμούς, καθώς μας αναφέρει σχετικά ο Απολλόδωρος. Από το σύνολο δε των έργων του μόνο λίγα αποσπάσματά τους έχουν ως σήμερα διασωθεί. Μετά το θάνατό του οι Αθηναίοι έστησαν τον ανδριάντα του στο χώρο, όπου βρισκόταν τότε το θέατρο. Οι κωμωδίες του Μενάνδρου ανέβαιναν στις Αθηναϊκές σκηνές μέχρι τα χρόνια του Πλούταρχου (40 - 20 μ.Χ.) και ήταν πολύ δημοφιλείς, κυρίως μεταξύ των μορφωμένων λαϊκών τάξεων.

ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ (394 - 314 π.Χ.)

Υπήρξε φιλόσοφος της Ελληνικής αρχαιότητας. Είχε γεννηθεί στη Χαλκηδόνα και πέθανε στην Αθήνα, σε βαθιά γεράματα (80 και πλέον ετών). Πρώτος αυτός διαίρεσε τη φιλοσοφία γενικά και συστηματικά σε τρία τμήματα ή μέρη: Τη διαλεκτική, τη φυσική και την ηθική. Μέχρι την ηλικία των 30 ετών ζούσε βίο άσωτο, ανάμεσα σε κάθε λογής απολαύσεις και διασκέδασεις. Όταν όμως μπήκε στην Ακαδημία για να σπουδάσει τη φιλοσοφία άλλαξε ριζικά και έγινε λίαν εγκρατής και ηθικός (μπορεί να πει κανείς ασκητικός). Χαρακτηριστικά αναφέρεται πάνω σ' αυτό πως η Λαϊδα, η γνωστή διάσημη εταίρα, χρησιμοποίησε κάθε γνωστή της τεχνική και κάθε ερωτικό της φίλτρο, προκειμένου να τον σαγηνεύσει

αλλά δίχως κάποιο αποτέλεσμα. Μετά δε από αυτό τον είχε σκωπτικά αποκαλέσει `άνανδρο`. Ο Ξενοκράτης απολάμβανε τον σεβασμό και την αμέριστη εκτίμηση των Αθηναίων. Πρώτος αυτός, επίσης, φρόντισε να συλλέξει και να εκδώσει τα έργα του μεγάλου Πλάτωνα.

Παράλληλα, όμως, έγραψε και ο ίδιος ένα πλήθος σημαντικών έργων, μεταξύ των οποίων τα εξής: 1) `Λογιστικά`, σε 9 τόμους, 2) `Φυσικήν ακρόασιν`, σε 6 βιβλία, 3) `Περί διαστημάτων`, 4) Τα `Περί αστρολογίας`, σε 6 τόμους το καθένα και 5) Διάφορα άλλα, γύρω στα 60 τον αριθμό, κυρίως ηθικού περιεχομένου. Από το σύνολο των παραπάνω έργων του Ξενοκράτη τίποτε σχεδόν δεν έχει ως σήμερα διασωθεί. ΞΕΝΟΦΩΝ (434 - 355 π.Χ)

Υπήρξε μεγάλος Αρχαιοέλληνας ιστορικός, φιλόσοφος και στρατηγός. Γεννήθηκε και πέθανε στην Αθήνα, ήταν δε μαθητής του Σωκράτη. Σαν εθελοντής έλαβε μέρος στην εκστρατεία του Κύρου του νεώτερου κατά του αδερφού του Αρταξέρξη, ηγεμόνα των Περσών. Μετά το θάνατο του Κύρου κι αφού δολοφονήθηκαν πιο πριν οι άλλοι αρχηγοί του Ελληνικού εθελοντικού Σώματος, ο Ξενοφών έγινε στρατηγός του και με πλείστους όσους μόχθους και κινδύνους, κατόρθωσε να διασχίσει όλη τη σημερινή Τουρκία, φθάνοντας κάποτε, μαζί με το στρατό του, στα στενά της Προποντίδας, όπου το αρχαίο Βυζάντιο. Τις περιπέτειες της Οδύσσειας αυτής, (που είναι ιστορικά γνωστή και σαν η `Κάθοδος των μυρίων`), τις αφηγείται γλαφυρότατα σ' έργα του ο ίδιος ο Ξενοφών. Πιο συγκεκριμένα έγραψε τα εξής βιβλία: `Κύρου ανάβασις`, `Κύρου παιδεία`, `Ελληνικά`, `Αγησίλαος`, `Απομνημονεύματα`, `Συμπόσιον`, `Απολογία Σωκράτους`, `Αθηναίων Πολιτεία`, `Λακεδαιμονίων Πολιτεία` και αρκετά άλλα.

ΟΜΗΡΟΣ (800 - 724 π.Χ.)

Ο θείος ποιητής της Ιλιάδας και της Οδύσσειας, γνωστός απ' άκρη σ' άκρη του πλανήτη μας, αποτελεί τον ασύγκριτο και υπέρτατο τεχνίτη του εμμέτρου λόγου όλων των αιώνων και των εποχών. Κατά μια παράδοση γεννήθηκε στη Σμύρνη, κατ' άλλη δε (μεταλαμπαδευμένη από το Σιμωνίδη) στη Χίο, χωρίς μ' αυτό να εξαντλείται ο κατάλογος των όσων πόλεων διεκδικούσαν την καταγωγή του, σύμφωνα και με το γνωστό εκείνο: Ἑπτὰ πόλεις μάρνανται σοφὴν διὰ ρίζαν Ομήρου: Σμύρνη, Χίος, Κολοφών, Ιθάκη, Πύλος, ργος, Αθήναι. Για τη ζωή του μόνο μυθώδεις παραδόσεις διασώθηκαν και τίποτε σχεδόν το πλήρως εξακριβωμένο. Σύμφωνα με μια από αυτές τις παραδόσεις ο μεγάλος ποιητής ήταν τυφλός και περιφερόταν, ως ραψωδός στις πόλεις του καιρού του, απαγγέλλοντας εκεί τα έπη του. Κατά μια άλλη παράδοση, που την αναφέρει ο Πausanias, πέθανε στην Κω από τη θλίψη του, λόγω του ότι δεν πέτυχε να λύσει ένα αίνιγμα, που του έβαλαν παιδάκια του νησιού. Κατά την επικρατέστερη όμως εκδοχή πέθανε στην Ίο των Κυκλάδων το 724 π.Χ., σε ηλικία 76 ετών. Τα έπη του Ομήρου μορφοποιήθηκαν οριστικά κατά τον 6 π.Χ. αιώνα (ενώ, ως τότε, υπήρχαν δεξιά - αριστερά αρκετές παραλλαγές τους), διασώθηκαν δε τόσο σ' ένα μέγα πλήθος χειρογράφων, όσο και σε αρκετούς παπύρους. Η πρώτη τυπογραφική έκδοση των Ομηρικών επών έγινε το 1488 στη Φλωρεντία, από τον Δημήτριο Χαλκοκονδύλη. Οι νεώτερες αρχαιολογικές έρευνες - και προ παντός οι περίφημες ανασκαφές του Ερρίκου Σλήμαν στους χώρους της αρχαίας Τροίας και των Μυκηνών - απέδειξαν περίτρανα πως η υπόθεση της Ιλιάδας και της Οδύσσειας έχει σοβαρό πυρήνα αλήθειας, βασιζόμενο επάνω σε πραγματικότητες και όχι μόνο σε ονειροφαντασίες και κατασκευές `ποιητική αδεία`. Στον τάφο του Ομήρου

χάραξαν το εξής επίγραμμα: Ἐνθάδε την ιερὰν κεφαλὴν
κατὰ γαῖα καλύπτει ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα θεῖον
Ὅμηρον`.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ (2ος αἰώνας π.Χ.)

Ο Πausανίας υπήρξε αξιόλογος Ἕλληνας περιηγητὴς της
αρχαιότητος, που καταγότανε ἀπὸ τὴν πόλιν Μαγνησία
τῆς Μ. Ἀσίας. Τὸ σπουδαιότερο ἔργου του, που
διασώθηκε, ἔχει τὸν τίτλο Ἑλλάδος περιήγησις` και μας
παρέχει πλῆθος πολύτιμων πληροφοριῶν για τὰ μνημεῖα,
τὴ μυθολογία, ἱστορία, γεωγραφία και τοπογραφία του
αρχαίου κόσμου, ειδικότερα δε τῆς αρχαίας χώρας τῶν
Ελλήνων. Παρότι αρκετοὶ μεταγενέστεροι ἔχουν
κατηγορήσει τὸν Πausανία για διάφορες ἀσύγγνωστές ου
παραλείψεις, ἀνακρίβειες ἢ και διαστροφές τῆς ἀλήθειας,
ἐν τούτοις ἄλλοι (και συγκεκριμένα ο σπουδαῖος γγλος
ειδικὸς Φράζερ) δέχθηκαν τελικά πως: ναι μεν υπήρξε
λίαν μέτριος ως συγγραφέας, πλην τὸ ἔργο του κρίθηκε,
στὸ σύνολό του, σαν καλόπιστο και οἱ περιεχόμενες σε
αὐτὸ πληροφορίες ως πραγματικὰ πολύτιμες ἀπὸ ἀποψη
αρχαιολογική, γεωγραφική και ιστοριολαογραφική. Ο
Pausanias εἶχε ταξιδέψει σ` ολόκληρο σχεδὸν τὸ
Μεσογειακὸν χωρὸν, ἐκτὸς τῆς Ἰσπανίας (Αἴγυπτος, Λιβύη,
Συρία, Παλαιστίνη, Μ. Ἀσία, Σαρδηνία, Ἰταλία, Θράκη,
Μακεδονία, Θεσσαλία, Στερεὰ Ἑλλάδα, Πελοπόννησος
κ.λπ).

ΠΕΡΙΑΝΔΡΟΣ (668 - 584 π.Χ.)

Ο τύραννος τῆς αρχαίας Κορίνθου Περίανδρος, ἓνας ἀπὸ
τοὺς ἐφτά Ἀρχαιοέλληνες σοφοὺς, εἶχε διττὴν
προσωπικότητα, για τὴν οὗοία κι ἔμεινε τὸ ὄνομά του
χαραγμένο στα δελτάρια τῆς ἱστορίας. Πιο συγκεκριμένα

διακρίθηκε για τα εξής δύο ετερόκλητα πράγματα: 1) Για την ανείπωτη σκληρότητα της πολιτικής διοίκησής του και 2) Για τη μεγαλοπραγμοσύνη και την πραγματικά απέραντη σοφία του. Ο πατέρας του Κύψελος χρημάτισε, πριν απ' αυτόν, στην ηγεσία της Κορίνθου. Ο Περίανδρος γεννήθηκε στην Κόρινθο, όπου και πέθανε, αυτοκτονώντας από αηδία προς τη ζωή του, σε ηλικία 83 ετών. Διέθετε οξύτατο πνεύμα, θυμοσοφία και υψηλή διανοητικότητα. Δημιούργησε Βουλή, κατήργησε τους βάρβαρους θεσμούς που ίσχυαν ως τότε στην Κόρινθο, απαγόρευσε την αγοροπωλησία των δούλων κι έκανε το στενό του περιβάλλον κέντρο πνευματικής και καλλιτεχνικής κίνησης. Παράλληλα, αντιμαχόταν την πολυτέλεια, την ασωτία και τη μαλθακότητα (επιβάλλοντας σκληρές ποινές στους οκνηρούς και φυγόπονους), υποστήριξε τα ειρηνικά έργα κι έδωσε ζωή στη ναυτιλία, το εμπόριο και τη βιοτεχνία. Έτσι, στο διάστημα της εξουσίας του, η πόλη της Κορίνθου έφθασε στο αποκόρυφο της δύναμης και της ακμής της. Από άλλη πλευρά, όμως, ο Περίανδρος μαστιζόταν από πάθη φοβερά και ισχυρές αδυναμίες. Για παράδειγμα αναφέρεται πως, πάνω σε μια έκρηξη της οργής του, που του την είχαν προκαλέσει οι διαβολές των παλλακίδων του, σκότωσε κλωτσώντας, την έγκυο συμβία του Λυσίδα. Κατόπιν δε, και αφού μετάνιωσε για τη βάρβαρη εκείνη πράξη του: 1) Αγκάλιασε το σώμα της συζύγου του και συνευρέθηκε μ' αυτή, παρότι ήταν νεκρή, 2) διέταξε να ξεγυμνώσουν, μπροστά σ' όλον τον κόσμο, τις γυναίκες που τον είχαν διαβάλει, και μετά να ρίξουν στη φωτιά τα ρούχα τους και τα κοσμήματά τους. Ο βιογραφούμενος εδώ κορίνθιος σοφός έγραψε το μεγάλο ποίημα `Υποθήκαι εις τον ανθρώπινον βίον`, (του οποίου έχουν διασωθεί λίγα μόνο αποσπάσματα), καθώς και τα εξαίρετα ρητά και αποφθέγματά του, που αποπνέουν γνήσια ελευθεριότητα, ευγένεια αισθημάτων, μεγάλη

πείρα και σοφία πρακτική πολυτιμότερη για τους
συγχρόνους και τους μεταγενέστερούς του.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ (490 - 429 π.Χ.)

Ήταν ο πιο διαπρεπής πολιτικός της αρχαίας Αθηναϊκής
Δημοκρατίας. Κυβέρνησε την πόλη της Αθήνας επί 14
συνεχή χρόνια, από το 443 π.Χ., μέχρι το θάνατό του.
Χρημάτισε ειδικότερα άρχοντας, στρατηγός και ρήτορας
ασύγκριτος που ήξερε να συναρπάζει και να συγκλονίζει
το ακροατήριό του. Δασκάλους του είχε τους φιλοσόφους
Αναξαγόρα και Ζήνωνα τον Ελεάτη. Έτσι, κατόρθωσε να
εξασφαλίσει σπάνια μόρφωση και ανεπανάληπτη
καλαισθησία, την οποία μας αποδείχνουν τα σπουδαία
έργα του, με πρώτο απ' όλα το υπέροχο επίτευγμα του
ανθρώπινου μυαλού, τον ασύγκριτο μεγαλείο
Παρθενώνα. Εξάλλου μεταρρύθμισε, πάνω σε
κατευθύνσεις δημοκρατικές, το Αθηναϊκό πολίτευμα,
αναδιοργάνωσε σε νέες βάσεις, το στρατό και τη δημόσια
διοίκηση, προστάτεψε τις τέχνες και τα γράμματα,
ανοικοδόμησε τα λεγόμενα `μακρά τείχη` της Αθήνα,
εξωράισε την πόλη - και ιδίως την Ακρόπολη της - με
θαυμαστά οικοδομήματα και γενικά δημιούργησε μια
καινούργια εποχή, που δίκαια επονομάσθηκε από την
ιστορία ο `χρυσός αιώνας του Περικλή`. Εκτός από τα
παραπάνω, πρώτος αυτός καθιέρωσε τις αμοιβές των
πολτών για τις υπηρεσίες τους απέναντι στην πολιτεία,
τη δωρεάν είσοδο τους στα θέατρο και δικαίωμα κάθε
Αθηναίου (ανεξάρτητα από την καταγωγή και την
οικονομική του κατάσταση) να ανέλθει στα ύπατα
αξιώματα του κράτους, όταν από την όλη αξία του το
δικαιούται κάτι τέτοιο. Η μοναδική κατηγορία, την οποία
οι ιστορικοί προσάπτουν στο μεγάλο τούτο τέκνο της
Αθήνα, είναι πως με την πολιτική που εφάρμοσε,
συντόμευσε την έκρηξη του ολεθριότατου για τον

ελληνισμό Πελοποννησιακού πολέμου, τον οποίο όμως δεν πρόφθασε να τον δει ολόκληρο, γιατί 2 ½ χρόνια μόνο αργότερα από την έναρξή του, πέθανε από προσβολή πανώλης, σε ηλικία μόνο 61 ετών, επάνω στην ακμή της ακτινοβολίας του, της δύναμης και της απόδοσής του.
ΠΙΝΔΑΡΟΣ (522 - 442 π.Χ.)

Ο εκλεκτός των Μουσών Πίνδαρος λογίζεται σαν ο πιο μεγάλος λυρικός αρχαίος ποιητής, που, με το στίχο του, σαγήνευσε κυριολεκτικά τους συγχρόνους του, αλλά και τους μεταγενέστερους του πνευματικούς ανθρώπους, μαζί τους δε και τον λαό ολόκληρο. Γεννήθηκε στην περιοχή της Θήβας (Κυνός Κεφαλές) και πέθανε στο ργος σε ηλικία 80 ετών. Στην προώθηση της φήμης του συντέλεσαν αρκετά πολύ οι μεγάλοι Πανελλήνιοι αγώνες, στους οποίους πάντοτε πήγαινε κι απάγγελλε ποιήματά του, δημιουργώντας εκεί και σχέσεις με τους `επαινόντες` τόσο της Βοιωτίας, όσο και άλλων πόλεων Ελληνικών. Συχνά δε είχε συνοδεύσει ως την πατρίδα τους τους βραβευμένους νικητές των αθλητικών αγωνισμάτων, όπου και πρωτοστατούσε στις καθιερωμένες `φιέστες` της υποδοχής τους, τα λεγόμενα `Επινίκια`. Έγραψε σε σύνολο 17 έργα, από τα οποία σώθηκαν μόνο τα 4, που αντιστοιχούν σε νικητήρια ποιήματα του, τα εξής: `Ολυμπιονίκες`, `Ισθμιονίκες`, `Πυθιονίκες` και `Νεμεονίκες`. Ορισμένα από τα ποιήματά του, διακρινόμενα για την υψηλή πηγαία έμπνευση και τη μεγαλοπρέπεια του ύφους του σπουδαίου αυτού ποιητή, αποτελούν πραγματικά μνημεία στον τομέα τους και τραγουδιόντουσαν επί πολλούς αιώνες ύστερα απ' το θάνατό του. Η μούσα του Πίνδαρου εξύμνησε θεούς, ημίθεους, ήρωες, αθλητές, αλλά κι απλούς ανθρώπους του λαού (παρότι ο ίδιος είχε τόσο την προέλευση, όσο και τις πολιτικές του αντιλήψεις καθαρά ολιγαρχικές). Πήγε στη Σικελία, στην Αυλή του

τυράννου, Ιέρωνα, όπου και παρακολούθησε - στη δε συνέχεια έψαλλε - τη μεγάλη έκρηξη της Αίτνας, που συνέβη κατά το έτος 472 π.Χ. Εξάλλου τον θεωρούσαν και σαν θρησκευτικό (κατά κάποιον τρόπο) ποιητή, προσηλωμένο ιδιαίτερα στο μαντείο των Δελφών, για το οποίο έγραψε κατά καιρούς θαυμάσιους ύμνους και παιάνες. Ο Μέγας Αλέξανδρος, όταν, μετά τη νίκη του στη Βοιωτική Χαιρώνεια, κατέστρεψε ολοκληρωτικά τη Θήβα, έδωσε εντολή στους στρατηγούς του να μην πειραχθεί μόνο και μόνο το σπίτι του `μουσοποιου` Πίνδαρου. Στα ποιήματά του βρίσκονται διάσπαρτα και αρκετά αποφθέγματα πολιτικό-ηθικού, κατά κανόνα, χαρακτήρα.

ΠΙΤΤΑΚΟΣ (640 - 569 π.Χ.)

Άλλος ένας από τους επτά σοφούς της αρχαίας Ελλάδας, ο Πιπτακός, γεννήθηκε στη Μυτιλήνη, όπου και πέθανε σε ηλικία 71 ετών. Πλείστοι μεγάλοι άνδρες, σύγχρονοι και μεταγενέστεροι του (ανάμεσά στους οποίους ο Ηρόδοτος, ο Πλάτωνας, ο Αριστοτέλης, ο Πλούταρχος κ.α.) μίλησαν με ενθουσιασμό για τη σοφία, την ικανότητα, τη στρατηγική πείρα και την πάνω σε πολιτικά ζητήματα μεγάλη σύνεση του Πιπτακού. Με την υποστήριξη του ποιητή Αλκαίου απελευθέρωσε τη Μυτιλήνη από τη τυραννία του Μελέαγρου και πήρε ορισμένα αξιώματα στο νέο καθεστώς της. Μεταξύ αυτών ήταν και εκείνο του στρατηγού, στο οποίο ο σοφός διέπρεψε, κατανικώντας και φονεύοντας τον στρατηγό των Αθηναίων Φρύνωνα. Έγραψε περί τα 600 `Ελεγεία` και `Ωδές` από τα οποία όμως τίποτα δεν σώζεται. Επίσης δεν σώθηκε και το βασικό του βιβλίο, που έφερε τον τίτλο `Περί νόμων σύγγραμμα`. Από τα περίφημα του γνωμικά και αποφθέγματα, που τον έκαναν αθάνατο, είναι και τα εξής πέντε: 1) `Αρχή άνδρα δείκνυσι` = Η

εξουσία δείχνει την ποιότητα του ανθρώπου. 2) `Μέτρω χρω` = Σ` όλα τα πράγματα να χρησιμοποιείς μέτρο. 3) `Μη πλουτεί κακώς` - Να μην πλουτίζεις κατά τρόπο ανέντιμο. 4) `Ανάγκα και θεοί πείθονται` = Στη δύναμη της ανάγκης κι αυτοί ακόμη οι θεοί υποτάσσονται και 5) `Μη σπεύδε, αλλών` = Όταν μιλάς, μη βιάζεσαι.

ΠΛΑΤΩΝ (427 - 345 π.Χ.)

Υπήρξε ο διασημότερος μαθητής του Σωκράτη, ο δάσκαλος του Αριστοτέλη και μιας ολόκληρης πλειάδας άλλων φιλοσόφων και πνευματικών δημιουργών ένας γίγαντας πραγματικός της παγκόσμιας σκέψης, που εξάσκησε πελώρια, πράγματι, επιρροή στα πνεύματα κάθε κατοπινού αιώνα, κάθε χώρας και κάθε γενικά σκεπτόμενου ανθρώπου. Γεννήθηκε στο `δαιμόνιον πτολίεθρον` των Αθηνών, όπου και πέθανε, σε ηλικία 82 ετών. Αρχικά λεγόταν Αριστοκλής, αλλά ο ίδιος μετέτρεψε λίγο μετά το όνομά του σε Πλάτων, λόγω της ευρύτητας του στήθους του και του μετώπου του. Ταξίδεψε πολύ στη Σικελία, τη Μικρά Ασία, την Κυρήνη, την Αίγυπτο κι αλλού, γυρίζοντας δε, σε ηλικία 40 ετών, στην Αθήνα, ίδρυσε εκεί τη διάσημη Σχολή του, που, λόγω της γειτνίασης της με το ιερό του Ακαδήμου, πήρε την επωνυμία `Ακαδημία Πλάτωνος`. (Πάνω στην Ιερά οδό, όπου ως τώρα ακόμη σώζεται και η περίφημη `ελιά του Πλάτωνα`). Στην είσοδο της είχε γράψει την επιγραφή `Μηδείς αγεωμέτρητος εισίτω`, δηλαδή: `Κανένας ας μη μπαίνει εδώ, που να μην ξέρει γεωμετρία` και κατ` επέκταση, τα μαθηματικά, που ήταν τότε ένας κλάδος της φιλοσοφίας. Έγραψε πλείστα όσα μεγάλα έργα, μεταξύ των οποίων και τα εξής: `Απολογία Σωκράτους`, `Κρίτων`, `Φαίδων`, `Συμπόσιον`, `Φαίδρος`, `Αλκιβιάδης`, `Λάχης`, `Πρωταγόρας`, `Γοργίας`, `Μένων`, `Ιων`, `Μενέξενος`, `Πολιτεία`,

`Νόμοι`, `Χαρμίδης`, `Τίμαιος`, `Επιστολαί` και πολλά άλλα. Πίστευε στην αθανασία της ψυχή, μετά το θάνατο του ανθρώπου. Το πολιτικό σύστημα του Πλάτωνα, που το εκθέτει βασικά στην ιδανική και - σε μεγάλο βαθμό - ουτοπιστική `Πολιτεία` του, ήτανε αριστοκρατικό και αντιδημοκρατικό. Πρόβλεπε την ύπαρξη τριών κύριων κοινωνικοπολιτικών τάξεων: Των αρχόντων, των γενναίων πολιτών (επιφορτισμένων με την ασφάλεια του κράτους και την εκτέλεση των αποφάσεων των αρχόντων) και τέλος των γεωργοεπαγγελματιών. Εξάλλου, στους `Νόμους` του, κατοχυρώνει το δικαίωμα της ιδιοκτησίας, προβλέπει μέτρα για τη διαίρεση των κρατικών λειτουργιών, τη δίωξη των άθεων και τη συντήρηση της τότε ισχύουσας δουλοκτησίας. Με λίγα λόγια, μέτρα αντιδημοκρατικά και ως ένα σοβαρό βαθμό, ανελεύθερα. Την πιο κολοσσιαία όμως γενική επίδραση πάνω στους μεταγενέστερους (ανθρώπους, λαούς, κοινωνίες, θρησκείες, κοσμοθεωρίες και πολιτικές ιδεολογίες) την άσκησε αναμφίβολα η περίφημη διδασκαλία του περί ιδεών. Πρώτος αυτός, άλλωστε, χρησιμοποίησε τον όρο `Ιδέα`, σα μια έννοια όμως υπερβατική. Ειδικότερα δε δίδαξε πως: ότι υποπίπτει στις αισθήσεις μας είναι κάτι το μεταβλητό και το διαρκώς εξελισσόμενο, υποκείμενο στον νόμο της γένεσης και της φθοράς. Πάνω απ' αυτό όμως υπάρχει κάτι άλλο ανώτερο και τέλειο, που συνιστά το αποκαλούμενο `ιδεώδες`, δηλαδή τον κόσμο των ιδεών, ο οποίος είναι άφθαρτος, αιώνιος και αναλλοίωτος από το πέραςμα του παντόφθορου χρόνου. Η φιλοσοφία του Πλάτωνα συνιστά τη συνέχιση, έξαρση, συμπλήρωση και συστηματοποίηση εκείνης του Σωκράτη. Αλλά, εκτός από τη φιλοσοφία, ο μέγιστος αυτός Αρχαιοέλληνας είχε και άλλες επιδόσεις. Έτσι π.χ. διέπρεψε και στα μαθηματικά, τη γεωγραφία, την αστρονομία, τη λογική και την ψυχολογία, όπου επίσης το διάβα του άφησε μια πραγματικά μεγάλη

εποχή. Στον τάφο του επάνω χάραξαν το ακόλουθο επίγραμμα: `Σώμα μεν εν κόλποις κατέχει τόδε γαία Πλάτωνος, ψυχή δ' ισοθέων τάξιν έχει μακάτων`, που σημαίνει ότι: `Η γη μεν κατέχει αυτό εδώ του Πλάτωνα το σώμα, αλλά η ψυχή του βρίσκεται ανάμεσα στους ισοθέους μάκαρες`.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ (46 - 127 μ.Χ.)

Ο Πλούταρχος γεννήθηκε στη Χαιρώνια της Βοιωτίας και πέθανε στους Δελφούς, σε ηλικία 81 ετών. Υπήρξε βιογράφος, ιστορικός και ηθικολόγος φιλόσοφος της μετακλασικής Ελλάδας, `πάσης σοφίας οφθαλμός`, όπως χαρακτηριστικά τον έχει αποκαλέσει ο σπουδαίος αρχαϊστής Σκάλιγκερ. Ταξίδεψε πολύ ανά τον τότε γνωστό κόσμο, έζησε δε και επί αρκετό διάστημα στη Ρώμη, όπου σπούδασε λατινική λογοτεχνία και φιλοσοφία. Ο Σουΐδας αναφέρει ότι ο αυτοκράτορας Τραϊνός τον έκανε και Έπατο, διατάζοντας συνάμα τους άρχοντες να μην πράττει κανένας τους κάτι, χωρίς να ζητά πιο πριν τη γνώμη του Πλούταρχου. Έγραψε 133 έργα, τα οποία, κατά το μεγαλύτερο μέρος του, διασώθηκαν μέχρι σήμερα. Το σπουδαιότερο μεταξύ αυτών, είναι οι περίφημοι `Παράλληλοι βίοι` του, που περιλαμβάνουν 23 ζεύγη βιογραφούμενων προσώπων. Σε καθένα από αυτά βιογραφούνται δύο επιφανείς άνδρες, ένα Έλληνας και ένας Ρωμαίος, τους οποίους τελικά συγκρίνει μεταξύ τους. Γι' αυτό άλλωστε, και τιτλοφορούνται `Παράλληλοι` οι βίοι τους. Εκτός όμως από τους 46 παράλληλους, έγραψε και 4 μεμονωμένους βίους Ελλήνων και Ρωμαίων διασήμων ανθρώπων, δηλαδή, στο σύνολό τους βιογράφησε 50 διακεκριμένους άνδρες. Εξάλλου, τα `ηθικά` του Πλούταρχου αποτελούν μια πράγματι ακένωτη πηγή ηθικό-φιλοσοφικών παραγγελμάτων, είτε υπό μορφή πραγματειών είτε υπό τύπο διαλόγων, κατά

μίμηση των Πλατωνικών διαλόγων. Όλα τα έργα του (που διασώθηκαν) καλύπτουν 11 συνολικά τόμους, από τους οποίους 4 καταλαμβάνουν οι `Παράλληλοι βίοι` και οι υπόλοιποι 7 αναφέρονται κυρίως στα `Ηθικά` του. Το τεράστιο αυτό έργο του Πλουτάρχου είχε για τους νεώτερους ανυπολόγιστη αξία, ιδιαίτερα λόγω της συστηματικής ταξινόμησης και επεξεργασίας του πολύτιμου αυτού θησαυρού της όλης μας πνευματικής κληρονομιάς. Τα συγγράμματά του μαρτυρούν τη μεγάλη πνευματική γονιμότητα και την απέραντη ευρυμάθειά του, αν μάλιστα αναλογισθούμε πως τα έγραψε σε μια Βοιωτική κωμόπολη, τη Χαιρώνεια, μακριά απ' τις βιβλιοθήκες και την πνευματική ζωή αξιόλογων αστικών κέντρων. Τα έργα του Πλούταρχου μεταφράσθηκαν σ' όλες σχεδόν τις γλώσσες όλων των χωρών και των λαών. Αποσπάσματά τους έχουν εισαχθεί και ως μάθημα, όχι μόνο σε ελληνικά, αλλά και σε πλείστα όσα από τα σχολεία προηγμένων πολιτιστικά κρατών του κόσμου.

ΠΛΩΤΙΝΟΣ (205 - 270 μ.Χ.)

Ήταν ο πιο γνωστός εκπρόσωπος της Νεοπλατωνικής φιλοσοφίας, (της ιδρυθείσας από τον Αμμόνιο Σακκά) συνάμα δε κήρυκας του μονοθεϊσμού. Ταξίδεψε στην Περσία, την Αντιόχεια, και τη Ρώμη, όπου και ίδρυσε Σχολή, διδάσκοντας ολόκληρη την πνευματική `ελίτ` της `αιώνιας πόλης`, με επικεφαλής τον αυτοκράτορά της Γαληνό. Κατά τις θεωρίες του Πλωτίνου: το `Α` και το `Ω` της ύπαρξης μας είναι ο Θεός, που αποτελεί έννοια υπερβατική, απρόσιτη στο πνεύμα του ανθρώπου και που βρίσκεται παντού. Από αυτόν πλάσθηκε το Σύμπαν και κάθε γενικά μορφή ζωής. Τα πάντα από αυτόν απορρέουν και σ' αυτόν πρόκειται να καταλήξουν. Η ψυχή μας, για να ενωθεί μαζί του, είναι υποχρεωμένη να αγωνισθεί πιο πριν, για να νικήσει το `ασιθητόν` και να

ανυψωθεί ψηλά, στον κόσμο του `υπεραισθητού`, δηλαδή του Θεού, από όπου και κατάγεται και για όπου τελικά έχει προορισθεί. Έσχατος στόχος της φιλοσοφίας είναι η όψη του `Ενός` (του Θεού), πράγμα στο οποίο ο νους δεν μας βοηθά, διότι το `Ένα` αυτό βρίσκεται πέρα κι επάνω από τη νόησή μας. Χ μόνο δε με τη `μυστική θέα`, δηλαδή με την ψυχική ενόραση, μας είναι δυνατόν να φθάσουμε στο χώρο του μοναδικού Θεού, απ' όπου όλα γενικά τα όντα και τα πράγματα πηγάζουν. Σαν σκοπό του βίου μας ο Πλωτίνος τάσσει την - κατά το μέτρο του δυνατού - προς το θεό εξομοίωση του κάθε ανθρώπου.

ΠΟΛΥΒΙΟΣ (203 - 120 π.Χ.)

Ο Πολύβιος ήταν μεγάλος και πολυγραφότατος Έλληνας ιστορικός της αρχαιότητας. Γεννήθηκε στη Μεγαλόπολη της Αρκαδίας, όπου και πέθανε σε ηλικία 84 ετών. Μετά την ήττα του Περσέα από τους Ρωμαίους, χίλιοι πολίτες της `Αχαϊκής Συμπολιτείας` σύρθηκαν ως όμηροι στη Ρώμη, μεταξύ τους δε και ο ιστορικός, για τον οποίο τώρα γίνεται εδώ ο λόγος. Το 150 π.Χ. γύρισε στην πατρίδα του Χ αλλά ξαναπήγε μετά στη Ρώμη, όπου μετά διετία, ακολούθησε τον περίφημο Ρωμαίο στρατηγό Σκιπίωνα (τον επιλεγόμενο και `Αφρικανό`), που πολιόρκησε και τελικά κατέστρεψε συθέμελα την αρχαία Καρχηδόνα. Έγραψε πέντε συγγράμματα, το σπουδαιότερο απ' τα οποία υπήρξε το υπό τον τίτλο `Αι ιστορίαι`, απαρτιζόμενο από 40 συνολικά βιβλία. Από αυτά όμως μόνο τα πέντε πρώτα έχουν διασωθεί μέχρι σήμερα. Μετά την καταστροφή της Κορίνθου από τον Μόμμιο (το 146 π.Χ.) και λόγω και των γνωριμιών που είχε συνάψει, κατά το διάστημα της παραμονής του στη Ρώμη, με εξέχουσες προσωπικότητες της, οι Ρωμαίοι του ανέθεσαν το έργο της σύνταξης του πολιτεύματος της `Νέας Αχαϊκής Συμπολιτείας`.

ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ (483 - 425 π.Χ.)

Γεννήθηκε στα άβδηρα της Θράκης, όπου και αρχικά άσκησε το επάγγελμα του αχθοφόρου. Πέθανε δε από πνιγμό όταν το πλοίο, που τον μετέφερε στη Σικελία, καθοδόν βούλιαξε. Ήταν διάσημος σοφιστής και παιδαγωγός. Κοντά στα άλλα παρέδινε μαθήματα και στα παιδιά του μεγάλου Περικλή, του τότε αρχηγού της Αθηναϊκής Δημοκρατίας. Πίστευε πως η αλήθεια είναι έννοια ρευστή και σχετική, γιατί τα πάντα εξελίσσονται και μεταβάλλονται συνέχεια. Εφόσον δε η πραγματικότητα δεν είναι σταθερή, δεν είναι δυνατή κι η ύπαρξη μιας σταθερής αλήθειας. Το συμπέρασμά του απ' αυτή τη θεωρία συνοψίσθηκε στο γνωστό εκείνο απόφθεγμα του: 'Πάντων χρημάτων μέτρον έστω άνθρωπος, των μεν όντων ως έστι, των δε μη όντων, ως ουκ έστι', που σημαίνει ότι: 'Όλων των πραγμάτων αξιολογικό κριτήριο είναι ο άνθρωπος ο ίδιος, για τα όσα μεν υπάρχουν, ότι υπάρχουν, για τα όσα δε δεν υπάρχουν, ότι δεν υπάρχουν'. Η αρχαιότητα γνώριζε πολλά συγγράμματα του Πρωταγόρα, όπως τα 'Αλήθεια ή καταβαλλόντες', 'Αντιλογίες', 'Περί της εν αρχή καταστάσεως', 'Περί Θεών', 'Μέγας λόγος', 'Περί του όντος' κ.α. Από αυτά όλα, όμως, μόνο ελάχιστα αποσπάσματά τους διασώθηκαν. Γεγονός είναι πάντως, ότι ο σοφιστής Πρωταγόρας άσκησε μεγάλη επίδραση στην εποχή του και σε αρκετούς από τους μεταγενέστερούς του. Σαν δείγμα δε της αξίας του είναι και η έντονη πολεμική που του άσκησε ο Πλάτωνας, καθώς και το ότι μεταξύ των θαυμαστών του υπήρξαν και άνδρες - κολοσσο, σαν τον Ευρυπίδη, τον Περικλή και αρκετά πολλούς άλλους. Η κάθε αξία όμως, καθώς διαπιστώθηκε πολλές φορές ως τώρα, δημιουργεί στους ανθρώπους το μικρόβιο του φθόνου. Έτσι δε ακριβώς έγινε και στην περίπτωση του Πρωταγόρα. Οι αντίπαλοί του κι ένα τμήμα του Αθηναϊκού λαού δεν χώνευαν τη μεγάλη ακτινοβολία τουX

και γι' αυτό τον μήνυσαν `επί ασέβαια` οπότε αυτός, για να μπορέσει να σωθεί, βρέθηκε στην ανάγκη να φυγαδευθεί κρυφά απ την πόλη. Αλλά, καθώς προαναφέραμε, στο δρόμο το καράβι, που τον έφερε στη Σικελία, βούλιαξε κι ο Πρωταγόρας, πνίγηκε το 415 π.Χ. σε ηλικία 68 ετών.

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ (580 - 490 π.Χ.)

Καταγόταν από τη Σάμο, όπου και γεννήθηκε. Πέθανε σε ηλικία 90 ετών στο Μεταπόντιο της Νότιας Ιταλίας από βίαιο θάνατο (συγκεκριμένα μια αντίπαλη φατριά, με επικεφαλής τον Κύλωνα, έβαλε φωτιά στο σπίτι στο οποίο έμενε, με αποτέλεσμα να καεί μέσα σ' αυτό και ο ίδιος ο Πυθαγόρας). Ήταν μέγιστος Έλληνας μαθηματικός επιστήμονας φιλόσοφος και ηγέτης ιδιαίτερα σημαντικής πολιτικό-θρησκευτικής κίνησης της εποχής του, θεωρούμενος και ως ο ιδρυτής της μαθηματικής επιστήμης, μάλιστα δε σε διεθνές επίπεδο. Σε ηλικία 18 ετών μόνο κέρδισε μια πρώτη νίκη και στέφθηκε Ολυμπιονίκης στο αγώνισμα της πυγμαχίας, που τότε λογιζόταν απ' τα σπουδαιότερα του στίβου. Η διδασκαλία του Πυθαγόρα υπήρξε μόνο προφορική και γι' αυτό είναι δύσκολη η ακριβής γνώση όλων γενικά των φιλοσοφικό-επιστημονικών δοξασιών του. Η Σχολή του αποτελούσε `κλειστό κύκλωμα` κι ένα είδος μυστικισμού κυριαρχούσε επάνω στα διδασκόμενα μέσα σ' αυτή. Σχετικά πρέπει να λεχθεί ότι οι οπαδοί και μαθητές του έπαιρναν όρκο πως θα τηρήσουν αυστηρή εχεμύθεια, κρατώντας απόρρητα απ' τους αμύητους τα όσα μάθαιναν εκεί. Υποστηρίζεται από πολλούς (και είναι μάλλον το πιθανότερο) η γνώμη, κατά την οποία η οργάνωση του Πυθαγόρα δεν ήταν καθαρά θρησκευτική, αλλά περισσότερο πολιτική, στρεφόμενη κατά των δημοκρατικών της νήσου του. Γι' αυτό άλλωστε, και οι

τελευταίοι αυτοί με πραγματική μανία αντιμετώπισαν τον Πυθαγόρα και τους οπαδούς του, τους οποίους λίγο αργότερα κατάσφαξαν στην κυριολεξία. Οπωσδήποτε η προσωπικότητα του Πυθαγόρα έχει έκτοτε περιβληθεί με τον πέπλο του μυστηρίου και του θρύλου. Το μόνο σίγουρο σχετικά είναι ότι άσκησε λίαν σημαντική επίδραση για την ανάπτυξη, στα πλαίσια του Ελληνικού χώρου, της φιλοσοφίας των `μερικών` λεγόμενων επιστημών, ιδιαίτερα δε της επιστήμης των μαθηματικών. Σαν μέθοδο έρευνας του μεταχειρίσθηκε την παρατήρηση, πιστεύοντας συνάμα, πως τα όντα δεν εξαντλούνται μ' όσα υποπίπτουν στις αισθήσεις μας, αλλά πως, πέρα από αυτά, υπάρχει και μια ουσία `αϊδιός`, η οποία ναι μεν είναι άμεσα αντιληπτή, αλλά ενυπάρχει σ' όλα γενικά τα πλάσματα, εξασφαλίζοντας την τάξη και την αρμονία και σ' όλα τα υπόλοιπα, δηλαδή και στα `μη όντα`. Την δε ουσία αυτή ο Πυθαγόρας την είχε επονομάσει `αριθμό` (όχι βέβαια υπό τη μαθητική της έννοια, αλλά υπό ευρύτερη φιλοσοφική και καθαρά συμβολική της σημασία). Έτσι φέρεται στο συμπέρασμα ότι, εκτός από τον κόσμο των όντων, υπάρχει και ο υπερβατικός κόσμος των `αριθμών`, που δεν είναι δυνατόν να τον αντιληφθούμε με τα αισθητήρια όργανά μας, αλλά μόνο με την ονομασθείσα από αυτόν τον ίδο `διαίσθηση`. Παράλληλα, ο Πυθαγόρας δίδαξε ότι η ψυχή είναι αθάνατη και ότι υπάρχουν μεταθανάτιος: τόσο επιβράβευση, για τους ενάρετους ανθρώπους, όσο και ποινές για τους μη ενάρετους (δηλαδή αμαρτωλούς ανθρώπους). Μετρικά από τα πιο χαρακτηριστικά του αποφθέγματα είναι και τα εξής: 1) `Μη εν πολλοίς ολίγα λέγε, αλλ' εν ολίγοις πολλά`, δηλαδή: `Ας μη λες λίγα με πολλά λόγια, αλλά πολλά (και ζουμερά) πράγματα, με λίγα μόνο λόγια`. 2) `Εν οργή μήτε τι λέγειν μήτε τι πράττειν`, δηλαδή: `Όταν βρίσκεσαι σε κατάσταση οργής, ούτε να λες ούτε και να πράττεις κάτι`. 3) `Δικαιοσύνην ασκίν λόγβ τε

και έργω`, δηλαδή: `Με λόγια και με έργα (έμπρακτα) να εφαρμόζεις τη δικαιοσύνη`. 4) `Διπλούν ορώσιν οι μαθόντες γράμματα`, δηλαδή: `Οι μορφωμένοι βλέπουν διπλά` (σε σύγκριση με τους απαίδευτους ανθρώπους).

ΣΑΠΦΩ (628 - 563 π.Χ.)

Η Σαπφώ ήταν μεγάλη ποιήτρια της Ελληνικής αρχαιότητας, γεννημένη στη Μυτιλήνη, όπου και πέθανε, σε ηλικία 65 ετών. Υπήρξε η πρώτη γυναίκα ποιήτρια σ' ολόκληρο τον κόσμο. Και επειδή συνάμα ήταν πολυγραφότατη, ο Πλάτωνας την είχε επονομάσει `Δεκάτη μούσα`, άλλοι δε την είπαν `Θηλυκό Όμηρο`, `Θαυμαστό τέρας`, `Τιμή των Λεσβίων γυναικών` και `Πιερία μέλισσα`. Στη Μυτιλήνη, μεταξύ άλλων, είχε ιδρύσει και μια ονομαστή για τότε γυναικεία ποιητική σχολή. Ο σοφός Πιττακός, σαν κυβερνήτης της κοινής νησιώτικης πατρίδας τους, της Λέσβου, την είχε εξορίσει απ' αυτήν για πολιτικούς λόγους. Εξάλλου, την κατηγορήσαν και ως `λεσβία`, δηλαδή ομοφυλόφιλη, με αποτέλεσμα να γίνει αντικείμενο σατιρισμών εκ μέρους πλείστων όσων κωμικών της εποχής της. Από τα έργα της τίποτε σχεδόν δεν σώθηκε, εκτός απ' την περίφημη `Ωδήν` της προς την Αφροδίτη, τη θεά του έρωτα. Μετά το θάνατο της Σαπφώς, η μεν πατρίδα της Μυτιλήνη χάραξε την προσωπογραφία της επάνω σε νομίσματα της, οι δε πόλεις της Περγάμου και των Συρακουσών έστησαν αγάλματά της, για να τη δοξολογήσουν, εξάλλου, περισσότεροι από εκατό αρχαίοι ποιητές και συγγραφείς έγραψαν και ύμνησαν, σε υπέρτατο βαθμό, το όλο έργο της και την προσωπικότητά της. Σαν αιτία του θανάτου της αναφέρεται η αυτοκτονία. Και πιο ειδικά λέγεται ότι κρεμάστηκε από το ακρωτήριο Λευκάτα, εξαιτίας μιας σφοδρότατης ερωτικής απογοήτευσης, στην οποία είχε τότε περιέλθει. Τα

λυρικά ποιήματα της Σαπφώς αποτελούσαν κατ' άλλους μεν 7, κατ' άλλους δε 9 βιβλία, από τα οποία όμως, καθώς προαναφέραμε, ελάχιστα μόνο μικρά αποσπάσματά τους έχουν διασωθεί.

ΣΕΞΤΟΣ (3ος αιώνας μ.Χ.)

Ήταν ένας αξιόλογος Έλληνας φιλόσοφος και εμπειρικός γιατρός, απολογητής της λεγόμενης Σχολής των ᾿σκεπτικιστῶν φιλοσόφων. Τα έργα του αποτελούν πηγή πληροφοριῶν για το είδος αυτό της φιλοσοφικής σκέψης. Ειδικότερα φρονούσε πως η απόδειξη της αλήθειας στην ουσία είναι αδύνατη και, παράλληλα, αρνιόταν το νόμο της αιτιότητας, υποστηρίζοντας ότι η σχέση μεταξύ αίτιου και αποτελέσματος του δεν είναι πραγματική, αντικειμενική, αλλά καθαρά υποκειμενική του κάθε σκεπτόμενου ανθρώπου. Τέλος, δεν παραδεχόταν ούτε τις αποδείξεις για την ύπαρξη του Θεού και της Θείας Πρόνοιας, για το λόγο ότι η αντίστοιχη ύπαρξη του κακού αποτελεί σαφή αντίθεση και προς την ιδέα της ύπαρξης του αγαθού, δηλαδή του Θεού.

ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ (556 - 468 π.Χ.)

Ο Σιμωνίδης ο ᾿Κείος γεννήθηκε στη νήσο Κέω (τη σημερινή Τζια) και πέθανε στις Συρακούσες της Σικελίας, σε ηλικία 88 ετών. Ήταν δε ονομαστός Έλληνας λυρικός ποιητής της αρχαιότητας και θαυμαστότατος επιγραμματοποιός. Ασχολήθηκε με όλα γενικά τα είδη της λυρικής ποίησης. Έτσι, στο ενεργητικό του διαθέτει: ὕμνους, παιάνες, διθυράμβους, εγκώμια, θρήνους, ελεγείες, επιγράμματα κ.α. Ιδιαίτερα τα τελευταία, δηλαδή τα επιγράμματα, τα είχε αναγάγει σε μέγιστη τελειότητα, λόγω της απλότητάς τους, της ασύγκριτης φραστικής τους συμπύκνωσης και του ὕψους των περιεχομένων σ' αυτά νοημάτων. Από τα πιο

γνωστά στην ιστορία επιγράμματά του είναι κατά περίφημα: Ὁ ξειν ἀγγέλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τήδε κείμεθα τοῖς κείνων ρήμασι πειθόμενοι, (που το ἔκανε για να χαραχτεῖ ἐπάνω στο μνημεῖο των τριακοσίων του Λεωνίδα, στις Θερμοπύλες) καὶ Ἑλλήνων προμαχούντες, Ἀθηναῖοι Μαραθῶνι, χρυσοφόρων Μήδων ἐστόρεσαν δύναμιν, που το συνέθεσε προς τιμὴ των μαραθονομάχων. Εξάλλου μετὰ τὴ νίκη κατὰ των Περσῶν στο Μαραθῶνα, ἔγραψε (ἐπίσης για τους μαραθονομάχους) καὶ μια ἐλεγεία του, με τὴν ὁποία μάλιστα πέτυχε να νικήσει καὶ αὐτὸν τὸ γίγαντα Αἰσχύλο στο διαγωνισμό που σχετικὰ προκηρύχτηκε καὶ ἐνεργήθηκε. Για δεύτερη δε φορὰ ἀναγορεύθηκε νικητὴς, σε ἀνάλογο διαγωνισμό, κατὰ τὸ ἔτος 476 π.Χ. Ὁ Σιμωνίδης ἔχαιρε ἀκρας ἐκτίμησης στὸν ἀρχαιοελληνικὸ χώρο καὶ μεγάλοι ἄνδρες τῆς ἐποχῆς του, ὅπως ὁ Ἀριστείδης, ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Πausanίας καὶ πλείστοι ὅσοι ἄλλοι, τὸν τιμοῦσαν με τὴ θερμὴ φιλία τους. Ἀπὸ τὰ ἔργα του λίγα μόνο διασώθηκαν. Μετὰ τὸ θάνατό του, τὸ 468 π.Χ., στὴν Αὐλὴ τοῦ τυράννου των Συρακουσῶν Ἰέρωνα, ὁ ὁποῖος τὸν φιλοξενούσε, οἱ Συρακούσιοι τοῦ ἔστησαν λαμπρὸ μνημεῖο μπροστὰ στὴν κεντρικὴ πύλη τῆς Ἑλληνικῆς τους (τότε) πολιτείας.

Ο διασημότετος νομοθέτης, φιλόσοφος και ποιητής Σόλων, ο επονομαζόμενος και ``Αθηναίος`, ένας από τους επτά σοφούς της αρχαίας Ελλάδας, γεννήθηκε στην πόλη των Αθηνών, όπου και πέθανε σε ηλικία 80 ετών. Η οικογένειά του ήταν πλούσια, με αριστοκρατική καταγωγή. Του έδωσε δε μια άριστη παιδεία και ανατροφή. Ο ίδιος, από πολύ μικρός, υπήρξε τρομερά φιλομαθής. Ταξίδευε στην Αίγυπτο, τη Φοινίκη, τη Μ. Ασία και την Κύπρο, φροντίζοντας εκεί να σπουδάσει τη

νομοθεσία και την όλη πολιτικοοικονομική ζωή των παραπάνω χωρών, που επισκέφθηκε. Την πρώτη φήμη του στο Αθηναϊκό κοινό την κέρδισε με ποιήματά του (κυρίως `ελεγεία` και `ιάμβους`). Αργότερα - και πιο συγκεκριμένα το 594 π.Χ. - εκλέχθηκε άρχοντας της Αθήνας, με εντολή να λάβει μέτρα αναμόρφωσης και εκσυγχρονισμού της πόλης. Τα οποία αυτός και στη συνέχεια έλαβε. Τα μέτρα, που νομοθέτησε, μπορούμε αν τα συνοψίσουμε στην εισαγωγή τολμηρών και ριζοσπαστικών - για την εποχή του - λύσεων στα διάφορα αθηναϊκά προβλήματα, που ήταν περίπου οι εξής: 1) Απελευθέρωσε όλους όσους είχαν περιπέσει σε κατάσταση δουλείας για τα χρέη τους. 2) Απαγόρευσε τη μελλοντική δουλοποίηση των οφειλετών και των οικογενειών τους. 3) Ελάττωσε τα φορολογικά και άλλα βάρη των πολιτών. 4) Χορήγησε γενική αμνηστία για τα προγενέστερα των νόμων του εγκλήματα και ανακάλεσε όλους τους εξόριστους πολίτες της Αθήνας. Οι δύο πρώτες πολιτικές επιτυχίες του Σόλωνα, στην αρχή της σταδιοδρομίας του, ήταν η ανάκτηση της Σαλαμίνας από τους Μεγαρείς, που την είχαν πάρει πριν από τους Αθηναίους, και ο πειθαναγκασμός των Αλκμεωνιδών να υπαχθούν στην κρίση του δικαστηρίου της Αθήνας. Στα πιο χαρακτηριστικά ρητά και αποφθέγματα του συγκαταλέγονται και τα εξής: 1) `Γηράσκω δ' αεί πολλά διδασκόμενος` = `Προχωρώ σε ηλικία, πάντα πολλά νέα πράγμα μαθαίνοντας`, 2) `Συμβούλευε μη τα ήδιστα, αλλά τα άριστα` = `Ας συμβουλεύεις στους άλλους όχι τα πιο πολύ ευχάριστα, αλλά τα καλύτερα`. 3) `Νουν ηγεμόνα ποιού` = `Κάνε το νου σου κυρίαρχο` (επάνω σε όλα γενικά τα πράγματά σου).

ΣΟΦΟΚΛΗΣ (496 - 406 π.Χ.)

Ο Σοφοκλής υπήρξε ένας από τους μεγαλύτερους

σατυρικούς ποιητές της αρχαίας Ελλάδας και, συγχρόνως, δημιουργός σπουδαίων έμμετρων σατυρικών δραμάτων. Γεννήθηκε στην Αθήνα, όπου και πέθανε, σε ηλικία 90 ετών, από ατύχημα που κατά τους ιστορικούς, ήταν πνιγμονή από μια ρόγα σταφυλιού. Τάφηκε δε στη Δικελεία (το σημερινό Τατόι). Έγραψε περί τα 130 έργα, από τα οποία διασώθηκαν μόνο 7, τα οποία είναι και τα εξής: `Αντιγόνη`, `Οιδίπους Τύραννος`, `Οιδίπους επί Κολωνώ`, `Ηλέκτρα`, `Φιλοκτήτης`, `Αίας` και `Τραχίνιαι`. Σαν ποιητής ήταν ο κατεξοχήν εκπρόσωπος της κλασσικής Αθηναϊκής Σχολής, του λεγόμενου `Αττικισμού` του 5ου π.Χ. αιώνα. Η ποίηση του είναι η τελειότερη μορφή του ιδεώδους και της Αττικής ψυχής (τόσο κατά τη σύλληψη όσο και κατά την έκφραση). Εξάλλου, συνέχισε και τελειοποίησε την ελληνική τραγωδία, όπως την αντιλήφθηκε και τη διαμόρφωσε, πριν απ' αυτόν, ο άλλος γίγαντας του είδους, ο Αισχύλος. Με το έργο του Σοφοκλή η δραματική τέχνη έφθασε, χωρίς καμία υπερβολή, σε ύψη δυσθεώρητα. Έφθασε στο πραγματικό αποκορύφωμά της. Επίσης εισήγαγε και αρκετές καινοτομίες, καθώς είναι λόγου χάρι η αύξηση του αριθμού των ηθοποιών και του χορού από 12 σε 15 μέλη κ.λπ. Μετά το θάνατό του τιμήθηκε τα μέγιστα από τους συμπολίτες του Αθηναίους, οι οποίοι πρώτα-πρώτα έστησαν πάνω στον τάφο του μια σειρήνα και χάραξαν σε αυτόν επίγραμμα, που έλεγε: `Κρυπτό τώδε τάφω Σοφοκλή πρωτεία λαβόντα τη τραγική τέχνη, σχήμα το σεμνότατον`, που σημαίνει: `Μέσα στο σεμνότατο αυτό τάφο κρύβω τον Σοφοκλή, που έλαβε την πρώτη θέση στην τέχνη του τραγικού` (του δραματουργού). Επίσης κάθε χρόνο προσέφεραν προς τιμήν του διάφορες θυσίες. Τέλος δε την από χαλκό εικόνα του την είχαν αναρτήσει μπροστά στην είσοδο του αρχαίου Αθηναϊκού `Διονυσιακού Θεάτρου`.

ΣΤΟΒΑΙΟΣ (5ος αιώνας μ.Χ.)

Ο Ιωάννης Στοβαίος ήταν Έλληνας συγγραφέας, με καταγωγή από τους Στόβους της Μακεδονίας, από όπου και πηγάζει το όνομά του. Το έργο του είναι προϊόν ερανισμού και αποτελείται από δύο τμήματα. Το ένα από αυτά τιτλοφορείται `Εκλογαί` και το άλλο `Ανθολόγιον`. Για τη σύνταξή του, ο Στοβαίος έλαβε υπόψιν του 204 φιλοσόφους και ιστορικούς, 150 ποιητές και 120 ρήτορες όλων των εποχών, από τον Όμηρο μέχρι και τον καιρό που έζησε. Το έργο του αυτό περιλαμβάνει, κατά βάση, διάφορα ηθικά διδάγματα και γνωμικά, θεωρείται δε σαν ένα από τα μεγαλύτερα γνωστά ως σήμερα γνωμολογικά έργα και συγχρόνως πολυτιμότεο βοήθημα, που πέτυχε να διασώσει ως τις μέρες μας ολόκληρο πλήθος από αποσπάσματα έργων πεζογράφων και ποιητών της αρχαιότητας, τα οποία έχουνε απωλέσθη κατά το μεταξύ διάστημα.

ΣΤΡΑΒΩΝ (65 π.Χ. - 25 μ.Χ.)

Γεννήθηκε στην Αμάσσεια του Πόντου, όπου και πέθανε, σε ηλικία 90 περίπου ετών. Υπήρξε γεωγράφος, ιστορικός και στωικός φιλόσοφος. Ειδικότερα, ως γεωγράφος, θεωρείται σαν ο διασημότερος της αρχαίας εποχής. Ταξίδεψε σε πάρα πολλά μέρη, γνωρίζοντας έτσι καλά τον κόσμο του καιρού του, αφού πιο πριν είχε σπουδάσει και αποκτήσει μόρφωση εξειδικευμένη κι εκλεκτή σε Σχολές της Νύδσας, της Ρώμης και της Αλεξάνδρειας. Στο διάστημα των ταξιδιών του φρόντισε να συλλέξει όλο το απαιτούμενο υλικό, το οποίο τον βοήθησε μετά τη συγγραφή των δύο μεγάλων έργων ου, που είναι: 1) Τα `Ιστορικά υπομνήματα`, σε 47 συνολικά βιβλία (λίγα μόνο αποσπάσματα από αυτά έχουν ως σήμερα διασωθεί) και 2) Τα περίφημα `Γεωγραφικά` του,

σε 17 βιβλία. Το δεύτερο αυτό έργο του Στράβωνα διασώθηκε σχεδόν ολόκληρο, χαρίζοντας του τη φήμη και τη δόξα στους κατοπινούς αιώνες. Πρόκειται για ένα περιληπτικό μεν, αλλά σαφέστατο και μεθοδικό σύγγραμμα, όχι απλά και μόνο χρήσιμο, αλλά και πραγματικά πολύτιμο σε ότι αφορά την πληροφόρηση για τα πράγματα της εποχής του.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ (469 - 399 π.Χ.)

Ο διασημότερος φιλόσοφος όλων των αιώνων και των εποχών Σωκράτης, γιος του Σωφρονίσκου και της Φαιναρέτης, γεννήθηκε στην Αθήνα, όπου, μετά από μια ζωή πλουσιότατη σε δράση και διδασκαλία, φιλοσοφική, πέθανε το 399 π.Χ. πίνοντας το κώνειο, ύστερα απ' τη γνωστή θανατική καταδίκη του, σε ηλικία 70 ετών. Πριν απ' όλα τα άλλα θεωρούμε απαραίτητο να υπενθυμίσουμε εδώ τον χρησμό εκείνο του αρχαίου μαντείου, ο οποίος έλεγε, όπως έχουμε αναφέρει και σε άλλο σημείο,:

Ἵσοφός Σοφοκλῆς, σοφότερος Ευριπίδης, ανδρῶν δ' ἀπάντων Σωκράτης σοφότατος. Αρχικά ακολούθησε το επάγγελμα του πατέρα του, που ήταν γλύπτηςX αλλά σε λίγο το παράτησε κι άρχισε να ασχολείται αποκλειστικά με τη φιλοσοφία, την οποία θεράπευσε σε όλο το υπόλοιπο διάστημα της ζωής του. Μαθήτευσε κοντά στον Αναξαγόρα και άλλους φιλοσόφους του και τού τουX το αποτέλεσμα ήταν να αναδειχτεί πολύ σύντομα σαν λίαν σπουδαίος και μεγάλος φιλόσοφος των Αθηνών, που, με τη διαλεκτικά διατυπωμένη περίφημη διδασκαλία του, συνάρπαζε κυριολεκτικά τους μαθητές του και τον κόσμο, ο οποίος συνέρεε και κατανυχτικά τον άκουγε. Από τη στιγμή, που αποφάσισε να αφοσιωθεί στις φιλοσοφικές του διατριβές, δεν ασκούσε κάποιο άλλο επάγγελμα καθαρά βιοποριστικόX αλλά, ελεύθερος, γυρνούσε στις όχθες του Ιλισσού, τα καταστήματα και τις διάφορες στοές της πόλης, άσχημος γενικά κατά την όψη, ξυπόλητος και κακοφορεμένος, διδάσκοντας,

παροτρύνοντας, συμβουλεύοντας και καυτηριάζοντας (ανάλογα με την περίπτωση) τους οπαδούς του κι όσους άλλους τον περιστοίχιζαν. Δεν έγραψε κανένα έργο, ότι δε γνωρίζουμε σχετικά με αυτόν αντλείται από συγγράμματα των μαθητών του Πλάτωνα, Ξενοφώντα και Αριστοτέλη. Με τη διδασκαλία του προσπάθησε να διορθώσει τα `κακώς κείμενα` της κοινωνίας, κηρύσσοντας συνέχεια την αλήθεια και την αρετή. Δίδασκε πάντα δωρεάν και ποριζόταν τα αναγκαία για το `ζην` μόνο από τις προσφορές των οπαδών του. Ξεκινούσε τη διδασκαλία του από τα Γυμνάσια κάθε πρωί και την παρέτεινε το απόγευμα στους περιπάτους και ως αργά το βράδυ. Ανάμεσα στους μαθητές του συγκαταλέγονται πλείστοι όσοι υστερότερα σπουδαίοι και ισχυροί παράγοντες των γραμμάτων και της αθηναϊκής πολιτικής, σαν τον Πλάτων, τον Αλκιβιάδη, τον Αισχίνη, τον Αντισθένη, τον Ευκλείδη, τον Κρίωνα, τον Φαίδωνα κ.α. Πρέσβευε και δίδασκε ότι υπάρχει ένα υπέρτατο ον, το οποίο το ονόμαζε `δαιμόνιον μεγίστης σοφίας και αγαθότητας`. Από το σημείο αυτό ξεκινώντας μερικοί εχθροί του, που δεν τον χώνευαν γιατί έλεγχε συνέχεια το βίο και την πολιτεία του, ως παραγόντων της δημόσιας αθηναϊκής ζωής, τον κατηγορήσαν πως στρέφεται δήθεν εναντίον στους αναγνωρισμένους θεούς, εισάγοντας `καινά δαιμόνια` και παραβιάζοντας έτσι το νόμο, ο οποίος, με ποινή θανάτου, απαγόρευε κάθε προσβολή των καθιερωμένων θεοτήτων της εποχής. Και συνάμα ότι με τον τρόπο του αυτό διαφθείρει τη νεολαία της πόλης και διαδίδει μεταξύ της νέας ανατρεπτικές ιδέες. Μετά την κατηγορία, ο ρήτορας Λυσίας προσφέρθηκε να τον υπερασπιστεί δωρεάνX αλλά ο Σωκράτης δεν το δέχθηκε αυτό κι ανέλαβε από μόνος του την υπεράσπισή του μπροστά στο από 500 μέλη δικαστήριο, που τον δίκασε. Παρότι στην απολογία του απέδειξε περίτρανα την αθωότητά του, με δύναμη και

διαλεκτική δεινότητα πραγματικά ασύγκριτες, εντούτοις, η απόφαση βγήκε τελικά καταδικαστική σε βάρος του (με πλειοψηφία 283 ψήφων, σε σύνολο 500). Όταν, αμέσως μετά, του είπαν να υποβάλει αίτηση μετατροπής της ποινής του σε εξορία ή πρόστιμο, αυτός πάλι αρνήθηκε να το κάνει, λέγοντας πως, αν το έκανε αυτό, θα ήταν σαν παραδεχόταν ο ίδιος την ενοχή του. Όταν επίσης, κατά τις τελευταίες μέρες πριν απ' τη θανάτωσή του, ο μαθητής του Κρίτωνας του υπέδειξε να δραπετεύσει (είχε δωροδοκήσει του φύλακές του) και στη συνέχεια να φυγαδευτεί μακριά, εκείνος ξανά αρνήθηκε, λέγοντας ότι χρέος του πολίτη είναι να υπακούει στους κείμενους νόμους της πατρίδας του. Την ημέρα της εκτέλεσής του, αφού έκανε πιο πριν στους μαθητές του μια υπέροχη διδασκαλία, σχετική με την αθανασία της ψυχής, με θαυμαστή κι απόλυτη αταραξία, πήρε από το δεσμοφύλακα του το φλιτζάνι με το κώνειο και, όταν το ήπιε. `εξεμάρτησε το ζήν`, δίνοντας με τον τρόπο τούτο, στον κόσμο ένα ισχυρότατο παράδειγμα φιλοπατρίας, αρετής και τέλειαι προσήλωσης στους νόμους και τις πεποιθήσεις του. Μεταξύ των γνωμικών και αποφθεγμάτων του Σωκράτη ξεχωρίζουν, κατά τη γνώμη μας, τα παρακάτω τρία: 1) `Εν οίδα ότι ουδέν οίδα`, που σημαίνει: `Ένα ξέρω, πως τίποτα δεν ξέρω` (μπροστά στον απέραντο ωκεανό της ανθρώπινης γνώσης). 2) `Αρχή σοφίας της αγνοίας η γνώσις`, δηλαδή: `Η γνώση της άγνοιας του συνιστά την αφετηρία της (αληθινής) σοφίας για έναν άνθρωπο`. 3) `Η παιδεία, καθάπερ ευδαίμων χώρα, πάντα τ' αγαθά φέρει`, που σημαίνει: `Όπως ακριβώς μια εύφορη χώρα, έτσι κι η παιδεία μας φέρνει όλα τα εν γένει καλά`.

ΥΠΕΡΕΙΔΗΣ (389 - 232 π.Χ.)

Υπήρξε ένας από τους δέκα κορυφαίους Αθηναίους ρήτορες, εκλεκτός μαθητής του Πλάτωνα και του Ιπποκράτη, καταγόταν από το Δήμο Κολλυτού. Ήταν

σύμμαχος του Δημοσθένη και δραστήριο στέλεχος της
`αντιμακεδονικής μερίδας` της Αθήνας, της οποίας, λίγο
αργότερα, έγινε και αρχηγός. Λόγω της δράσης του
αυτής καταδιώχθηκε από τους `μακεδονίζοντες` και
αναγκάστηκε να καταφύγει στο Αιάκειο της Αίγινας, για
να σωθεί. Αλλά και από εκεί οι πράκτορες των
Μακεδόνων (ο Αρχίας) τον απέσπασαν, παρά το ιερό και
απαραβίαστο του χώρου, και τον παρέδωσαν στο
στρατηγό Αντίπατρο, που, στη συνέχεια τον θανάτωσε.
Από τους συνολικά 77 λόγους του, λίγοι μόνο σώθηκαν,
που είναι οι εξής: ο `Κατά Δημοσθένους`, ο `Υπέρ
Λυκόφροντος απολογία`, ο `Επιτάφιος`, ο `Κατά
Αθηνογένους`, ο `Υπέρ Ευξενείπου απολογία` και ο
`Κατά Φιλιππίδου`. Σαν κλύτερος απ' αυτούς λογίζεται ο
`Επιτάφιος`, στον οποίο εγκωμιάζονται ο στρατηγός
Λεωσθένης και οι συμπολεμιστές του, που έπεσαν ηρωικά
στη διάρκεια του `Λαμιακού πολέμου` κατά των
Μακεδονικών δυνάμεων.